

**V. ORTADOĞU'DA SİYASET VE TOPLUM
KONGRESİ**

**V. MIDDLE EAST CONGRESS ON POLITICS
AND SOCIETY**

(Online)

14-16 Kasım 2020

Sakarya Üniversitesi Ortadoğu Enstitüsü
Sakarya-Türkiye

November 14-16, 2020

Sakarya University Middle East Institute
Sakarya-Turkey

ormer.sakarya.edu.tr

www.middleeastcongress.org

Yürütme Kurulu /Organization Committee

Koordinatör/Coordinator

Yıldırım Turan

Yardımcı Koordinatörler/ Co-Coordiators

Bilal Yıldırım
A. Selcan Özdemirci Cinal
Serra Can
Ahmet Arda Şensoy
Talha İsmail Duman

Organizasyon Komitesi/Organization Committee

Tuncay Kardaş
Ali Balcı
Abdusamet Pulat
Ayşenur Hazar
Berkant Özgür
Fatma Zehra Toçoğlu
Furkan Halit Yolcu
Furkan Polat
Mustafa Caner
Mustafa Şeyhmus Küpeli
Recep Tayyip Gürler
Rumeysa Ayverdi
Rumeysa Köktaş
Zana Baykal

Bilim Kurulu/Advisory Board

Abdullah Al-Arian

Georgetown University – Doha

Abdullah Baabood

Qatar University

Ahmet Uysal

Istanbul University

Anoush Ehteshami

Durham University

Adrian Jones

La Trobe University

Burhanettin Duran

SETA, Ibn Khaldun University

Emad Shahin

Hamad Bin Khalifa University

Heba Raouf Ezzat

Ibn Khaldun University

Hilal Khashan

American University of Beirut

Homeira Moshirzadeh

University of Tehran

Katerina Dalacoura

London School of Economics and Political Science

Kemal İnat

Sakarya University

Mohamed El Moctar Shinqiti

Hamad Bin Khalifa University

18.30 – 19.00

AÇILIŞ KONUŞMALARI / OPENING REMARKS

- **Tuncay KARDAŞ (Prof. Dr., Ortadoğu Enstitüsü Müdürü / Director of the Middle East Institute)**
- **Fatih SAVAŞAN (Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi Rektörü / President of Sakarya University)**

19.00 – 20.00

KEYNOTE SPEECH / AÇILIŞ

Host: Tuncay KARDAŞ (Prof. Dr., Director of the Middle East Institute)

- **Robert BIANCHI (Middle East Institute, Washington)**

09.00 - 10.20

Panel 1: SYRIAN CIVIL WAR

Chair: Aytaç KADIOĞLU (Assist. Prof. Dr., Adıyaman University)

- **Aytaç KADIOĞLU (Assist. Prof. Dr., Adıyaman University),** Peacemaking in Syria: Global and Regional Efforts towards Ending the Syrian Civil War

How do peacemakers respond to the changing dynamics of a civil war? How do we understand the complex mechanism of iterative and unsteady processes of peacemaking? This paper aims to answer these questions by focusing on the role of peacemakers to transform an intractable war to peace. In order to answer this question, it assesses the Syrian civil war which is a comprehensive case is to explore the ability of key human beings to de-escalate the civil war and establishing a political agreement towards ending violence. Considering the direct and indirect involvement of regional and global powers, the political dynamics in Syria is extremely volatile. In order to understand these dynamics, the paper critically analyses the approaches of peacemakers to conceptualise a posthumanist ontology of peace and conflict after the human. It utilises major peace initiatives led by key persons: Kofi Annan, Lakhdar Brahimi and Staffan de Mistura. It examines these initiatives through official reports and documents published by the UN, US, UK, Republic of Turkey, UN Security Council, and members of peace initiatives. It argues that peacemakers can play a critical role in reducing the level of violence in a civil war if they are able to include the main protagonists of a conflict.

- **Murat TINAS (Assist. Prof. Dr., Turkish National Police Academy) and Ahmet DEMİRDEN (Lecturer, Turkish National Police Academy),** Foreign Terrorist Fighters in YPG: Left-wing and Right-wing Extremism

When the U.S. President announced that Antifa would be designated as a terrorist organization, many turned their eyes to the controversial movement. Although it may be a new phenomenon for many, they have been very well known by those who have been studying terrorism in the Middle East. This takes the issue to the phenomenon of foreign terrorist fighters (FTFs) and the growing threat of the returnees due to the fact that PKK and its affiliate in Syria YPG have recruited many individuals from far-left organizations including Antifa and far-right groups operating in the west. Having a far-left ideology, YPG easily penetrated into various leftist movements in the west through its established transnational networks. Second, it reinforced its units through its cooperation with far-right armed groups during the civil war. Within this framework, first, this study briefly elaborates the conceptual discussions in order to demonstrate how foreign individuals in PKK/YPG fit into the general classifications of FTFs. Then, the paper concentrates on FTFs in the PKK/YPG. Finally, it focuses on the issue of YPG returnees and the threat and challenges in order to underline the risks involved with all returnees. In its analysis, this study relies on the secondary sources and some primary sources like official reports and visual materials prepared by FTFs. In conclusion, this paper argues that there are plenty of FTFs in different manifestations of the phenomenon and although the ones in the YPG remain largely uncounted in the literature, they also constitute a considerable risk to international peace and security.

- **Selim ÖTERBÜLBÜL (Research Assistant, Ankara University)**, China's Security Concerns and Its Evolving Role in the Syrian Crisis

The economic relations have been regarded as a key factor in Sino-Middle East relations. China has been standing aloof from the regional conflicts unless those affect its economic interests or energy security. Even though Syria has never been a close economic or political partner of Beijing, an unprecedented engagement in the Middle East issues was marked by the Syrian Crisis. China has gained comparatively little attention in analysing the Syrian Crisis although the roles played by regional or global actors were discussed in detail. The question has to be raised about why China has changed its political position in a short time after a long indifference period. In that regard, this study searches the determinants of China's evolving role over the Syrian Civil War from being a neutral actor to a proactive great power. The Chinese involvement would be traced back to the diplomatic stance on the international level as well as its evolving relations with the Assad regime due to changes in its security threat perception. Beijing's reaction to the Syrian Crisis has reflected the normative elements such as respect to sovereignty and non-interference in other states' internal affairs, at first. Then, China's attention on the civil war has been shaped by those elements that pertain to its own national security, the spread of terrorism, and lastly, the economic potential in the reconstruction of the country. In the end, this study denotes the limits of China's engagement in the Syrian Crisis and the Middle East conflicts.

- **Veysel KURT (Assoc Prof., Istanbul Medeniyet University)**, Changing in Turkey's Syrian Policy: Limits of Bandwagoning

In this study I will examine initial Turkey's Syrian policy in terms of Bandwagoning conceptualization. I assume that Turkey made bandwagoning to Western powers in order to benefit from potential changing in Syria and the region regarding the political uprisings. Limits of this strategy come in sight when US changed its policy towards Arab Uprisings.

10.30 - 11.50

Panel 2: PALESTINE/ISRAEL AND INTERNATIONAL POLITICS

Chair: Ibrahim EFE (Assoc. Prof., Kilis 7 Aralık University)

- **Diego Checa Hidalgo (Dr., University of Granada)** Colonizing Palestine: Israeli practices of appropriation and dispossession in Jerusalem

One of the central issues of the Palestinian question is the city of Jerusalem. It is a relevant issue due to its religious and symbolic importance not only for Palestinians and Israelis, but also for those who are members of the Christian, Muslim and Jewish communities abroad. The Holy City was divided in 1948 following the Palestinian Nakba and the creation of Israel. Then it suffered different processes of colonization which the 1967 war and the Israeli occupation of Jerusalem East deepened. This colonization was not stopped after the Oslo Process and it has generated a very difficult situation for Palestinians living in this city and in the rest of occupied Palestinian Territories. First, this paper will present the colonial dynamics along the recent history of Jerusalem. Second, it will analyze different patterns of colonization

used by Israel in the Holy City and their impact over Palestinians living in Jerusalem, West Bank and the Gaza Strip. Finally, it will study some Palestinian responses addressed to resist the colonial policies implemented in Jerusalem.

- **Yousef M. Aljamal (PhD Candidate, Middle East Institute Sakarya University)**

The Role of Faith Groups in the Boycott, Divestment and Sanctions (BDS) Movement
Against Israel: The Case Study of Churches in the US and Europe

Following the failure of the twostate solution, the Palestinian Civil Society launched in 2005 the Boycott, Divestment and Sanctions Movement (BDS) call by 171 NGOs, which was adopted by Palestinian political factions. The three goals are: To end Israel's occupation of the Palestinian Territories and dismantle the wall and settlements, to allow Palestinian refugees to return back home and to treat Palestinian who hold Israeli nationality to full equality. As a result, many groups responded to this call, including the fields of academia, sports, culture, politics and religion. Faith groups, such as churches in Europe and North America, have played a significant role in the BDS Movement. More faith groups have joined the movement with the Presbyterian Church (PCUSA), the United Church of Christ (UCC) and the Quaker Church adopting the 2005 BDS call. This endorsement by these churches reflects a strategic shift of a significant part of Christian faith groups in the Europe and North America based on collective solidarity and actions to end the Palestinian/Israeli conflict. The actions of these churches were a response to the Kairos Palestine Call, made by Palestinian churches in 2009, to boycott Israel. This paper investigates the role of American and European churches in the BDS movement against Israel and its impact on Israel. The researcher applies the Liberation Theology Theory, which appeared in Latin America in the late 20th century when Roman Catholic churches and leaders started applying religious faith to help the needy by direct political and civic involvement.

- **Özüm Sezin UZUN (Assist. Prof. Dr., Istanbul Aydın University)**

Israel-Palestine Conflict: Prospect for A Peaceful Coexistence

Since 1948, Israel-Palestine conflict has led to several wars, displacement of people and deepen enmity among communities, which all served to maintain conflictual relationship over the last 72 years. On the one hand, several initiatives are taken by regional actors, great powers, international organizations, non-governmental organizations and/or leading individuals. On the other hand, many scholars contributed to the analysis of conflict theoretically and recommended some methods to end the conflict. However, all these theoretical studies could not be practiced in the field and peace initiatives did not yet end with sustainable peace and stability. We are still witnessing deaths of people, mutual accusation of both sides and raising new generation with enmity feelings and adding new wrongs by both sides. Furthermore, the decision of Trump Administration on Jerusalem complicated the situation. Meanwhile, however, the normalization process in the relations between the Arab world and Israel could start another phase for the future of Israel-Palestine conflict. This paper aims to question the prospect of peaceful coexistence for ending the Israel-Palestine conflict. Firstly, the concept of peaceful coexistence will be analyzed. Then, the possibilities and challenges for the peaceful coexistence of Israel and Palestine will be examined, by taking into

account the beneficiaries from the conflict and the peace initiatives at the intra-community levels.

- **Nurcan YURDAKUL (Assist. Prof. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt University),** Foundation of British Consulate in Ottoman Jerusalem as an Implication of Anglo-Russian Rivalry

The conventional purpose of consulates is to promote commercial interests of a country and protection of its nationals in foreign countries. Given there were only one or two English missionary families living in Jerusalem in 1830s, and minimal commercial trade considerations, what then moved Palmerston, the Foreign Secretary to propose that a Consulate Station was useful and necessary in Jerusalem? Although Jewish historians connected this appointment with sympathy felt by the British Government for return of the Jews to Palestine it is found out that there were two main motivations behind such a decision: political and religious. During this period of history, there was a major Anglo-Russian rivalry on generating influence over the Asiatic lands of Ottoman Empire. With the Treaty of Unkiar Skellesi of July 1833, Russia's right of defending Orthodox Christians in the Empire contributed Russia's presence in Syria and Palestine. It's understood that the main motivation behind the decree by Palmerston was neither commercial nor for the Jewish return. The rationale behind the decree was to balance the growing Russian influence in the region through British protection of the Jews inhabited in Palestine.

12.00 - 13.00

Panel 3: LÜBNAN SİYASETİ

Panel Başkanı: A. Selcan ÖZDEMİRCİ CİNAL (Arş. Gör., Ortadoğu Enstitüsü Sakarya Üniversitesi)

- **Selim ÖZTÜRK (Dr. Öğr. Üyesi, Polis Akademisi),** Fransa'nın Ortadoğu'daki Yayılmacı Politikaları

ABD'nin 2016 yılında Donald Trump'ın iktidara gelmesinden sonra Ortadoğu politikasında temel birtakım değişiklikler yaşanmaya başlanmıştır. Çin'le siyasal ve ekonomik alanda mücadeleyi başat amaç olarak belirleyen Trump yönetimi süreç içerisinde kademeli olarak Ortadoğu'dan çekilmeye, buradaki gücü ve nüfuzunu azaltmaya başlamıştır. Ortadoğu bir gündem maddesi olarak ABD'nin nezdinde daha art sıralara düşmeye başlamıştır. Bu durum da dolaylı olarak Ortadoğu'da güç boşluğunu meydana getirmeye başlamıştır. Geldiğimiz süreçte bu güç boşluğu bölgesel aktörler tarafından doldurulmaya çalışılmaktadır. Fransa, Rusya, Türkiye, BAE, İran ve Suudi Arabistan kendi nüfuz alanlarını geliştirerek neredeyse vekalet savaşı yürütecek ölçüde bölgede aktif siyaset izleme aşamasına gelmişlerdir. Özellikle bu ülkelerden Fransa bir Avrupa ve Akdeniz gücü olarak eski kolonyal dönemlerine geri dönme siyaseti izlemekte ve başta Doğu Akdeniz, Libya, diğer Kuzey Afrika ve Sahra ülkeleri ve hatta son dönemde Lübnan üzerinde dahi yayılmacı siyasetini yürütmektedir. Beyrut limanındaki patlamanın ardından Başkan Macron'un Lübnan ziyareti, ülkenin Fransız mandası günlerine

özlem duyan kesimlerinden gördüğü destek, hatta Hizbullah lideriyle yaptığı gizli görüşmeler ve yine Eylül 2020 başında yine Macron'un Irak'ı ziyaret ederek burada gerçekleştirdiği temaslar Fransa'nın emperyal dönemine dönme ve bölgede etkinlik kurma girişimleri olarak okunmaktadır. Bu süreçte özellikle Türkiye ile de karşı karşıya gelmekte, Libya özeline bir anlamda Türkiye'nin desteklediği meşru hükümete karşı yürütülen vekalet savaşının da tarafı olmaktadır. Sunumda Fransa'nın bölgedeki tarihsel kolonyal tecrübesi ve günümüzde hangi ne tür politikalarla tekrar Ortadoğu'ya dönerek nüfuzunu genişletmeye çalıştığı üzerinde durularak mevcut gelişmeler analiz edilmeye çalışılacaktır.

- **Tuba YILDIZ (Dr. Arş. Gör., İlahiyat Fakültesi Trakya Üniversitesi),** Mezhepçilik ve Sosyo-Ekonomik Şartlar Arasında: Lübnan Protestolarında Şiiler

17 Ekim 2019'da Lübnan'da başlayan protestolar, daha iyi yaşam şartlarına sahip olmak isteyen Lübnan halkının uzun zaman sonra tek bir amaçla bir araya gelmelerini sağlayan en önemli çıkış noktası oldu. Mezhep vurgusu yapılmaksızın eylemlerini sokağa döken göstericiler siyasal sistemin değişmesi talebiyle ülkeyi yöneten siyasi elite olan tepkilerini tek bir ağızdan dile getirmeye başladılar. Eylemlerin barışçıl başlaması sokağın zamanla daha da güçlenmesini sağlasa da, bir süre sonra küçük çaplı şiddet eylemlerinin önce güney Lübnan'da sonrasında da Beyrut'ta görünmeye başlamasıyla protestoların mezhep rengi gün yüzüne çıkmaya başladı. Bu rengi en net yansıtan grupların başında ise ülkenin siyasi otoritesinde ağırlığı olan Hizbullah'ın temsil ettiği Şiiler yer aldı. Bu çalışma, Lübnan'da başlayan kitlesel gösterilerde yer alan Şii grupların rolü, sosyal şartlar ve politik gelişmeler karşısında aldıkları tutum ile protestolar süresince içinde bulundukları konumu incelemektedir. Lübnan'da orta ve alt sınıfta yer alan Şiiler, gösterilerin ilk günlerinde aktif bir şekilde yer almakla birlikte, bir süre sonra pasifize olmuşlar ve gösterilerden çekilmeye başlamışlardır. Çalışmada Şiilerin reflekslerindeki bu değişimlerin nedenleri çeşitli veriler eşliğinde incelenecek, siyasi şartların sosyal devrim üzerindeki ağırlığı Şii toplumu üzerinden ele alınacaktır.

- **A. Selcan ÖZDEMİRÇİ CİNAL (Arş. Gör., Ortadoğu Enstitüsü Sakarya Üniversitesi),** Lübnan'da Siyasal İstikrarsızlık ve Yozlaşmış Hegemonya: Post-Kolonyal Bir Bakış

Lübnan Suriye iç savaşının başlangıcından bugüne sosyal, ekonomik ve siyasal bağlamda kriz üstüne kriz yaşanan bir ülke olarak dikkat çekmektedir. İç savaşın etkisiyle ciddi bir mülteci problemi ve güvenlik endişesi yaşanan ülkede siyasal ve ekonomik kriz giderek derinleşti. Ekim 2019 itibarıyla başlayan sokak protestoları siyasal sistemin değişmesini talep eden kitlesel bir halk hareketine evrildi. Bu noktada Fransa iç politikası ve Doğu Akdeniz'de kaydedilen gelişmelerin etkisiyle Fransa eski sömürgesi ile tekrar kolonyal bir ilişki kurmaya başladı. Bu sunumda Lübnan'da Gramsciyen ifade ile "yozlaşmış hegemonya"nın hakim olduğu ve Fransa müdahalesi devam ettiği sürece Lübnan'ın istikrara kavuşmasının mümkün olmadığı iddia edilecektir. Bu bağlamda E. Macron'un Beyrut liman patlamalarını müteakiben Lübnan'a yaptığı ziyaretler esnasındaki açıklamaları ve basına verdiği demeçler söylem analizine tabi tutularak üç temel sonuca varmak hedeflenmiştir. Öncelikle Lübnan'ın iç ve dış ilişkilerinde Fransa'ya ne derece bağımlı olduğu ortaya koyulmaya çalışılacak ardından bu bağımlılığın Lübnan'daki siyasal ve ekonomik istikrarsızlık üzerinde nasıl etkiler yarattığı gösterilmeye

çalışılacaktır. Son olarak Fransa'nın kolonyal müdahalesi devam ettiği müddetçe orta ve uzun vadede Lübnan'ın karşılaşabileceği problemler ortaya koyulacaktır.

13.10 - 14.30

Panel 4: GEOPOLITICS IN THE EASTERN MEDITERRANEAN

Chair: Furkan Halit YOLCU (Research Assistant, Middle East Institute Sakarya University)

- **Giuseppe DENTICE (Associate Research Fellow, Italian Institute for International Political Studies),** Troubled Waters in the Eastern Mediterranean: Egypt's Geopolitical Ambitions in the "Great Sea"

Over the last decade, the deep transformations moving through the wider Mediterranean region have created new challenges that overlap with old crises. The Libyan crisis and the tensions in the Levantine Sea emerged as paradigms of the contemporary chaos in the region as a whole, in which conflicts, power policies, expanding geopolitical pressures, as well as the lack of clear fault lines and coherent political-military strategies, have shaped this fragmented scenario into a new context of global competition. In this scenario, Egypt is positioning itself to play a crucial role in the long-term in the conflicting dynamics of the Eastern Mediterranean. From this perspective, the greatest challenge for Egypt's geopolitical ambitions is to transform the several factors of instability along its littorals (the upheavals in Libya, the growing militarization and conflicting interests the MENA region, and the growing tensions between Cairo and Ankara) into positive outcomes in order to capitalize on its potential in the neighbourhood and to create geostrategic opportunities, from the Eastern Mediterranean to the Red Sea and the Horn of Africa. A competitive advantage guaranteed by geography and the discovery of huge natural gas resources in the Egyptian offshore (an example for all is the giant Zohr gas-field), that could facilitate also its connection with the Europe's geostrategic interests. In this regard, for Egyptian foreign policy, the Mediterranean becomes a natural hub between Europe and the Red Sea and this link is a crucial factor in expanding its projections abroad. This proposal examines the consequences of the geo-strategic interests driven by regional players interventions to politics, security and stability in the wider Mediterranean.

- **Arda MEVLUTOGLU (ODC Technology),** Power Dimension of a Shifting Security Complex in East Mediterranean Sea

The geopolitical tension in the Eastern Mediterranean has increased significantly in the past ten years, resulting in with sharp rises in defense spending by states in the region. The civil war in Syria and Libya, energy discoveries around Cyprus, tensions between Turkey and Greece and Russia's increased presence are major defining factors in the defense and security status. The four major coastal states, namely Turkey, Greece, Israel and Egypt have been running ambitious acquisition and modernization programs for their armed forces and because of the factors mentioned, air force and navy projects are at the top of priority lists. This presentation will aim to provide qualitative and quantitative data on the balance of power of the armed forces

of Eastern Mediterranean states with a focus on airpower and naval assets and will offer insights and forecasts on the security situation for the short and medium term.

- **Furkan Halit YOLCU (Research Assistant, Middle East Institute Sakarya University)**, When Arrows Point the Same Direction: The Single Issue Alliance against Turkey in the East Mediterranean Sea

The East Mediterranean Sea has experienced profound changes in terms of the balance of power since the Flotilla crisis erupted between Turkey and Israel. The disputes stemming from the Flotilla incident had transformed into predicaments to the restoration of balance between Turkey and Israel. The downturn in the affairs between these states had affected an array of areas from economy to security that has been knotted from the 1990s. The Arab Revolts had been another milestone for these dual-partnerships as it profoundly re-shaped the Egyptian foreign policy and reduced Syria from the East Mediterranean balance of power leaving only limited room for Russia. The procedure made some states closer to each other as new natural gas and petroleum reserves were discovered one after another. As currently, an Egyptian aircraft can land in a military airport in Greece while a Greek attack helicopter can land on Egyptian LHD for joint military drills. This study is an endeavour of understanding the impact of this procedure since 2009 to the security dimension. The rationale of this research is to explain the causalities resting behind the de-facto alliance among some of the East Mediterranean states against Turkey. The main question is whether this alliance is a potential game-changer in the aforementioned region or it is a natural result of these developments that are not meant to change the puzzle. Military capabilities will come into the picture inherently since these procedures have created a security vacuum and there is an on-going struggle on controlling more areas that are bearing potential natural resources.

14.40 - 16.00

Panel 5: KUZHEY AFRİKA'DA TOPLUM VE SİYASET

Panel Başkanı: Rumeysa KÖKTAŞ (Arş. Gör., Ortadoğu Enstitüsü Sakarya Üniversitesi)

- **Melek SARAL (Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi)**, Ortadoğu ve Kuzey Afrika Geçiş Dönemi Ülkelerinde İnsan Hakları Hiyerarşisi

Geniş kabul gören insan haklarının bölünmez, birbirine bağlı ve birbiriyle ilgili olduğu prensibine ve hiçbir temel hakkın diğerine üstünlüğü olmadığı genel kabulüne rağmen devletler bazı durumlarda çatışan çıkarlar ve haklarla başa çıkmak adına insan haklarının bütünsel olarak uygulanmasında zorluklar yaşamakta ve ister istemez haklar arasında bir hiyerarşi oluşturmaktadır. Özellikle geçiş dönemindeki ülkeler kaynakların kıtlığına dayalı olarak veya farklı siyasi güçler ve çıkar grupları arasındaki uyumsuzluklardan kaynaklı insan haklarının uygulanmasıyla ilgili belli sıralamalar yapmak zorunda kalabilmektedir. Bu bağlamda geçiş dönemindeki ülkeler sosyal ve ekonomik haklara kaynakların azlığı nedeniyle tam koruma sağlayamazken, bazı siyasi hakları da siyasi sonuçları yüzünden eşit bir temelde uygulamaktan kaçınarak insan haklarını kendi bulundukları sosyokültürel, politik ve ekonomik realitelere göre gerçekleştirmektedir. Bu makale, Ortadoğu ve Kuzey Afrika geçiş dönemi ülkelerinde insan

hakları uygulamalarındaki yapısal öncelikleri analiz edecektir. 2011 ayaklanmaları sonrasında bölgedeki en önemli geçiş dönemi ülkelerinden biri olan Tunus örneği üzerinden geçiş dönemi ülkelerinin belirli haklara öncelik verme sebeplerini inceleyecek ve bunun ülkedeki insan haklarına ve geçiş dönemine etkilerini inceleyecektir. Bunu yaparken, ikincil kaynakların analizine ek olarak, 2017 yılında Tunus'ta saha araştırması sırasında çeşitli siyasi siyasi ve sivil toplum aktörleri ile yapılmış yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen kanıtlar sunulacaktır.

- **Rumeysa KÖKTAŞ (Arş. Gör., Ortadoğu Enstitüsü Sakarya Üniversitesi),** Tunus'ta Radikal İslamcılık: Tarihsel ve Sosyolojik Bir Perspektif

Tunus geçtiğimiz son on yılda 2011 Arap Ayaklanmaları neticesinde demokratik geçişi en yumuşak ve sancısız geçirmiş Kuzey Afrika ülkesi olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte yine Tunus özellikle Arap Ayaklanmalarından bu yana gerek ülke içerisinde Selefi grupların artan etkinlikleri gerek radikal İslamcı örgütlerin saldırılarına maruz kalması, gerekse de DAESH gibi radikal gruplara yabancı savaştı göndermesi ile ismi sıkça radikalizm bağlamında ön sıralarda anılan bir ülke olmuştur. Bu bağlamda radikal İslamcılık ülkenin Arap ayaklanmaları neticesinde yakaladığı görece başarıyı baltalayan ve ülkenin gerek ekonomik gerek siyasi istikrarını olumsuz anlamda etkileyen önemli bir güvenlik sorunudur. Bu çalışma Tunus'ta radikal İslamcılığın özellikle 2011'den bu yana Tunus'taki yükselişini temel alarak şu sorulara cevap aramaktadır: Tunus'ta radikal İslamcılık 2011'den sonra ortaya çıkan yeni bir fenomen midir? Ya da radikal İslamcılık Tunus'ta belli bir tarihsel arka planı olan bir olgu mudur? Tunus'ta radikal İslamcılığın doğuşuna zemin hazırlayan tarihsel-sosyolojik faktörler nelerdir? Özellikle 2011'den sonra Tunus'ta radikal İslamcılığın yükselişine etki eden siyasi-sosyolojik faktörler nelerdir? Söz konusu sorular çerçevesinde çalışma üç kısımdan oluşmaktadır: İlk kısımda radikal İslamcılığın 2011'den bu yana Tunus'taki yükselişi ve söz konusu grupların ülkedeki etkinlikleri incelenecek; ikinci kısımda Tunus'ta İslamcılığın yaşadığı tarihsel serüven ele alınacak ve son kısımda da İslamcılığın söz konusu serüveni çerçevesinde radikalleşmenin tarihsel ve sosyolojik temelleri analiz edilecektir.

- **Sinem ARSLAN (Doktora Öğrencisi, İnönü Üniversitesi) ve Ahmet KARADAĞ (Prof. Dr., İnönü Üniversitesi),** Bir İslamcı Hareketin İktidar Pratiği: 'Ennahda Örneği'

Müslüman toplumlar/ülkeler, 19. yüzyılda, modern Batı dünyasının farklı tarihsel tecrübelerin kökünü kazımaya yönelik agresyonu ve sömürgeciliğiyle karşılaştığında; İslam, Müslümanlar için bir inanç sistemi olmanın yanı sıra, İslamcı hareketler olarak bilinen halk kitlelerinin örgütsel direnişleri için ideolojik bir dayanak haline geldi ve günümüze kadar İslam dünyasındaki siyasetin önemli bir referans noktasını oluşturdu. Lakin İslam'ın ideolojik bir sistem olarak modern dünyada kendine yer bulabilmesi, onun Batı'nın meydan okumasına karşı başarılı bir karşılık verdiği anlamına gelmemektedir. Nitekim İslamcı hareketlerin siyaset pratiklerine bakıldığında, modernliğe karşı ortaya çıkmış olsa da modernliğin, kesinlik dayatmasının çatışmacı doğasından oldukça etkilendiği ve İslam dünyasındaki istikrarsızlığın kaynaklarından biri olduğu görülür. Fakat 2011'de başlayan ve Arap Baharı olarak bilinen halk ayaklanmaları sonrasında, İslamcı hareketlerin iktidar deneyimlerinin ülkelerin istikrarına

yaptığı katkı anlamında Tunus'ta Ennahda öncülüğünde bambaşka bir tecrübe yaşanmıştır. İslamcı hareketlerde siyasal olanı önceleyen devlet merkezci hakim görüş, Ennahda hareketinde terk edilerek yerini sosyal olanın öncelendiği sivil topluma bırakmıştır. Ennahda, devlet ve davayı (din) birleştiren İslamcı ortodoksinin aksine dini, devletin baskısından kurtarma istenciyle devlet ve davanın birbirinden ayrılması gerektiğini savunmuştur. Öte yandan, Ennahda, İslam ve Batı arasında var olduğuna inandığı liminal alanda deneyimlenen biraradalığa vurgu yaparak kendine has bir çoğulculuğu benimsemiştir. Ennahda'nın bu siyasi tutumu, indirgemeci, dayatmacı ve çatışmacı siyasetleriyle bölgeyi istikrarsızlaştıran laik despotlara ve İslamcı radikallere karşı ülke siyaseti için anlamlı bir alternatif sunabilmiştir. Böylece Tunus'ta görece istikrarlı bir demokratikleşme tecrübesi yaşanmıştır. Bu çalışma, bölgedeki İslamcı hareketlerin iktidar deneyimlerinden farklı olarak, İslamcı ortodoksiden ayrılan Ennahda'nın Tunus'taki iktidar pratiğini ele almayı amaçlamaktadır. Çalışma karşılaştırmalı yöntem üzerinden yapılacaktır.

- **Mehmet BABACAN (Proje Asistanı, Bursa Uludağ Üniversitesi),** Ortadoğu'da Demokrasi ve Darbe Dikotomisinin Toplumsal ve Sosyo-Ekonomik Temelleri: Mısır Örneği (2011-2020)

İnsanlık tarihinin ana çizgilerini üzerinde taşıyan, yeryüzünde stratejik, jeopolitik ve jeoekonomik açılardan önemli bir yer işgal eden, petrol ve doğalgaz gibi önemli hidrokarbon kaynaklarının merkezi olan Ortadoğu coğrafyası, arzu edilenin aksine istikrarsız siyasal yönetimler, sıcak savaş ve çatışmalar, mülteciler ve göç olgusu gibi, sürekli pejoratif algılarla dünya kamuoyunun gündeminde yer almaktadır. Bölgede yaklaşık yüz yıldır devam eden siyasal istikrarsızlık, savaş, iç savaş ve çatışma durumunun kaynağını bölge-dışı sebeplere bağlayan birçok çalışma Ortadoğu'nun küresel güçlerin dünya hegemonyası çabalarının bir çatışma alanı olarak öne çıktığı fikrini benimsemektedir. Bu hâkim kanaate göre I. Dünya Savaşı sonrasında Osmanlı Devleti'nin bölgeden tasfiyesi istikrarsız bir Ortadoğu inşa ederken, önce İngiltere ve Fransa'nın, 2. Dünya Savaşı sonrasında ise iki kutuplu yapıdan bahisle Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Sovyet Rusya'nın (SSCB) bölgedeki rekabeti bölgedeki siyasal rejimlere etki ederek, ekonomik, askerî ve toplumsal dinamiklerini ideolojileri kapsamında dönüştürmüştür. Soğuk savaş sonrası dönemde ise rakipsiz kalan hegemon güç ABD'nin bölgede uygulamaya koyduğu tek-yanlı politikaları ile müdahaleleri ise malumdur. Ancak bölgesel istikrarsızlığın temelini ve çatışmanın kaynağını küresel aktörlerle açıklamaya çalışmak analitik olarak Ortadoğu'ya sadece küresel sistem düzeyinden bakmayı tercih etmek demektir. Oysa bölgeyi daha yakından tanıyıp anlamlandırabilmek için Ortadoğu bölgesi alt-sistemine hatta devlet düzeylerine kadar eğilmek gerekmektedir. Yine iç politik koşulların devletlerin dış politikasını, bunun da bölge konjonktürünü şekillendirdiği noktasından hareket ettiğimizde Ortadoğu bölgesinde, özellikle, kriz, darbe ve devrimlere sahne olmuş ülkelerde, temel sosyolojik ve sosyo-ekonomik problemleri tahlil etmek önem kazanmaktadır. Bu düşünsel ivmeyle yola çıkılan çalışmada örneklem ülke Mısır bağlamında Ortadoğu bölgesinde demokrasiye ve işleyen demokratik siyasal sistemi akamete uğratan darbe olgusuna sosyo-ekonomik dinamikler açısından yaklaşılabacaktır.

Panel 6: IRAN AND THE INTERNATIONAL SYSTEM

Chair: Tuncay KARDAŞ (Prof. Dr., Middle East Institute Sakarya University)

- **Agnieszka KUSZEWSKA (Prof. Dr., Jagiellonian University),** China-Iran Cooperation and Its Impact on Regional Security

The Sino-Iranian axis deserves attention in the analysis of the shifting security landscape in South Asia and Middle East. The first proposal of enhanced partnership was made by Xi Jinping during his visit to Iran in 2016, followed by a \$400 billion 25-year economic and military deal negotiated between Tehran and Beijing, as it was disclosed in July 2020. Such augmented cooperation, which includes joint military exercises and intelligence sharing, could substantially increase China's foothold in the Middle East, provide stable access to Iranian oil and undermine Washington's strategy aimed at marginalising Iran. China's grand project, Belt and Road Initiative is expected to bring economic benefits, and provide Beijing the opportunity to expand its footprint and to challenge American assets. Expanding cooperation with Iran may serve as useful tool to achieve these goals. The purpose of the paper is to refer to the following problems: (1) what are prospects of developing bilateral partnership between Tehran and Beijing, (2) how this cooperation may influence China's relations with Pakistan, engaged in the CPEC, (3) what role Iran will play in power rivalry between China and India. The investigation will be contextualised within J. Samuel Barkin's realist constructivism.

- **Ali Fathollah-Nejad, (Afro Middle East Center), “Look to the East”?** Iran's International Relations between Eastern and Western Great-Powers

Iran's “Look to the East” policy aims at forging closer ties with Asian great-powers (above all Russia, China, and India) while turning its back on “the West.” Such a foreign-policy outlook has been prominently advocated in Iran during the Mahmoud Ahmadinejad administration (2005–13) when the country had been facing crippling U.S. sanctions. The rationale presented by proponents of an Iranian “Look to the East” orientation is based on several key claims, such as: (1) The West, not only the U.S. but also Europe, are unreliable as any possible grounds for cooperation is undermined by their hostile policies, including the imposition of (in the case of the U.S.) and (in the case of the EU) tacit support for economic sanctions. (2) The international system has moved away from its Western-centered gravity toward a fully multipolar order, making accommodation with Western powers redundant. In other words, the shifting of the economic center of gravity from the Atlantic to the Pacific has been accompanied by a similar shift of (geo-)political power away from the West and toward the East. (3) For Iran, Asia's continuing energy hunger provides the material foundation for such a geostrategic orientation toward the East.

This analysis paper critically investigates the validity of such claims today when the decline of U.S. global power is seen as accelerating with the Trump administration. In particular, this decline was partly reflected in the U.S. ability to forge a stringent sanctions regime on Iran. It has been argued that, in comparison to U.S. sanctions during the Ahmadinejad era, this time around Washington would lack the international support it assembled during the Obama administration, thereby undermining the effectiveness of the Iran sanctions. As such, Iran would more easily be able to mitigate the impact of sanctions, while pushing Tehran “eastward”. These claims, too, shall be critically reviewed. Thus, at the core of the analysis stands the triangular relationship between the U.S., Asian great-powers (Russia, China, and India), and Iran.

- **Mahjoob ZWEIRI (Assoc. Prof., Qatar University), Gulf States and the Arab world: Untold Story**

This study focuses on the role of Gulf States in Arab world politics. it discuss the new argument claims that the emerging role of the gulf States in Arab politics has to deal with Arab spring. The study compare the Gulf States role in the Arab World before and after Arab Spring. It explains the reasons behind the changing role of the Gulf States and why those states became proactive?

18.00 – 18.50

Panel 7: THE MIDDLE EAST THROUGH THE LENS OF DISCOURSE AND MEDIA

Chair: Murat YEŞİLTAS (Assoc. Prof., Ankara Sosyal Bilimler University)

- **Cemre AYSEL (Teaching Assistant, TOBB University of Economics & Technology), The Gap between Discourse and Practice: the Obama administration during Libya Intervention**

This research feeds from the previous research on the gap between the discourse and the practice and finds out that there are several specific reasons underlined in the literature for such a gap. Considering these findings, this research studies the discourses and practices of Obama administration during Libyan crisis since while the US advocated for a free and democratic state for Libya, the statistics show that Libya remains in a worse situation than before. Thus, it aims to find the pinpoints of this gap and possibly hypothesize about the reason. For this end, the research is divided into three-part. The first part reviews the literature on the disparity between the discourse and practice. For the second part, the paper details the Obama administration's discourse and practices during Libyan Civil War. During the Civil War, the Obama administration's emphasis was on the moral duty of the US to deliver democracy to the people who seek it. However, in practice, this purpose was not achieved as it could be exemplified through certain events. The last part discusses the possible explanations of such a mismatch and tries to hypothesize for the future research agenda.

- **Mustafa Onur TETİK (Assist. Prof. Dr., Hitit University)**, Turkey's 'Rhetorical Entrapment' in Eastern Mediterranean Politics

The ongoing stalemate in the dispute over the distribution of Eastern Mediterranean energy resources is bordering a hot war between Turkey and Greece. Beside the outsiders like France, almost all littoral states of this maritime region are politically standing on the way of Turkish ambitions despite shared rational interests with Turkey. Turkey attempts to circumvent this political isolation through the Exclusive Economic Zone deal and military investments in Libya, which contributed to the widening and deepening of the ad hoc coalition against herself. The various actors in the Turkish political and academic field (including the retired admirals Cem Gürdeniz and Cihat Yaycı who are the champions of Turkey's "Blue Homeland" strategy) voiced that Turkey's rapprochement Israel and Egypt and signing maritime deals with them would strengthen the Turkish government's position in the conflict. However, Turkey's Justice and Development Party (AKP) government has not pursued such policies despite material incentives and widespread national interest-driven recommendations. This diplomatic preference of the AKP demonstrates the limits of a rationalist/realist reading of Turkish policies in the region and lead us to seek constructivist explanations. This study contends that Turkey under the AKP government is "rhetorically entrapped" by its long-standing norm-based discourses morally demonizing Israeli and Egyptian governments. The Turkish administration has been promoting strong anti-coup/Sisi rhetoric in Egypt and pro-Palestinian (anti-Zionist) against Israel. The "rhetorical actions" of the AKP elites narrowed the diplomatic room for Turkey to manoeuvre in line with her national interests in Eastern Mediterranean politics. A modified version of Frank Schimmelfennig's "rhetorical entrapment" approach is helpful to understand Turkey's recent diplomatic impasse.

- **Hussein I. AL-AHMAD (Assist. Prof. Dr., The Arab American University)**, The Mediatization of Palestinian Split in Pan-Arab Transnational Satellite TV Journalism

The paper investigates the behind the scenes interplay between regional and Palestinian political actors through pan-Arab transnational satellite TV (PTSTV) news media, during the Palestinian internal conflict, sparked in 2007 between Fatah and Hamas. Primary focus is on the influential role played by PTSTV journalism in shaping Palestinian domestic politics during

this interplay. The interplay between politics and news media forms the core discussion in the theory of ‘mediatization’, which (while informs the theoretical framework in this study) refers to such interplay as a struggle between ‘political logic’ and ‘news media logic’. Such a struggle reflects the difference between "neutral" and "participant" journalism, and how that might influence political processes. The paper examines how, to meet their excessive running costs, PTSTV channels’ adherence to their states and financiers resulted in the presentation of a ‘mediated reality’ framed to fit their interests within the conflict. Employing media content analysis, alongside an informant’s perspective, the study examines how such transnational political communication took place, also the aims each player attempted to achieve through the mediated/shaped reality. Identifying the aims behind the framing of news facilitated the understanding of how that interplay contributed to the shaping of political decision-making. The paper demonstrates with evidence how the role played by PTSTV journalism was not an accidental occurrence, but an extension of their regional financiers’ interests in the conflict. While trying to reinforce the political clout of their Palestinian ally and maximize public sympathy towards his position, the escalation and perpetuation of the split weren’t specific targets for PTSTV journalism; but rather, they were byproducts.

19.00 – 19.50

Panel 8: ORTADOĞU’DA GÜNCEL GELİŞMELER

Moderatör: Yıldırım TURAN (Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi)

- **Mete ÇUBUKÇU (Gazeteci, NTV)**

20.00 – 21.20

Panel 9: GULF POLITICS

Chair: Mustafa KUÇUK (Assist. Prof. Dr., Ege University),

- **Mustafa KUÇUK (Assist. Prof. Dr., Ege University),** Rentier State Theory in the Arab Gulf: A Critical Appraisal and Its Prospective Courses

Rentier state (RS) “theory” remains a dominant framework, or better a foil, in studying political economies of resource-rich Arab Gulf states. Indeed, recent forces of, and motivations for, change (like Arab Spring, climate change and the global energy transition to low-carbon renewable resources, depressed oil prices and sharp decline in external rents, mounting efforts for diversifying economies, envisioning novel development models and renegotiating social contracts) in the Gulf have given a renewed impetus to rethinking and revisiting “the theory”. Arguing that RS theory is neither a singular, nor a fully-fledged, coherent, or static theory (but a research programme and a discourse), this work traces its revisions and/or extensions against the backdrop of changing (global) social relations and ideologies of development. Originally conceived to point out the dire consequences of volatile external rents, RS theory challenged modernization theory’s promises of resource-led development; when coupled with wider “resource curse” (RC) thesis, it correlated non-renewable resource wealth with adverse economic (poor growth), political (authoritarianism) and social (conflict) effects. Some newer research dissent from the theory/thesis; many qualify its empirical findings with conditioning variables from good governance and resource ownership structure to human capital. Yet, this review exposes its positivist predilection for universality, parsimony and prediction; and its rationalist abstraction of social relations of resource rentierism; and its reduction of politics to maximization of individual material interests (e.g., rent seeking) and technical fixes. A critical appraisal of the RS/RC literature is expected to shed light on; first, how its ontology and analytical scope is limited and its causal mechanisms are confounded; second, how this research programme reflects and reproduces Northern orientalist stereotypes, and dominant capitalistic ideologies and policy agendas as promoted by, say, international economic institutions. As a dominant discourse, RS theory/RC thesis frames the prospects of, and even constructs, post-rentier political economies in the Arab Gulf that it claims to explain. Lastly, this review suggests that RS theory/RC thesis will also unfold in more critical and constructivist directions.

- **Ferit BELDER (Dr., Marmara University),** Is Annexation Evitable in the Long Run? Gulf States’ Settlement Dilemma?

Recent agreement between UAE and Israel on normalizing bilateral relations has seemingly postponed the long awaited formal Israeli annexation of certain parts in the West Bank. UAE’s ‘normalization or annexation’ stance did play such a preventive role at least temporarily whereas Bahrain and Saudi Arabia are also expected to condition normalisation process with the establishment of an independent Palestinian state. The reconfiguration of Gulf-Israeli relations will likely add a new dimension to the future of Israeli-Palestinian relations in the context of annexation and Palestinian independence issues. In this regard, this paper critically asks if the annexation is evitable when considering the current settlement realities on the

ground. To do so, it addresses domestic political dynamics which would dramatically increase the cost of withdrawal from the West Bank territories for Israeli governments and eventually make annexation inevitable in the long run. This paper firstly examines the fractured status of West Bank territories and different types of settlements in order to draw a picture of multiple annexation scenarios. Secondly it discusses differing impacts of varied types of settlements on domestic politics. Lastly, it analyses the capacities and limits of Israeli state to withdraw from the post-67 territories.

- **Şuay Nilhan AÇIKALIN (Dr., International Science Association),** Fashion Diplomacy: Undeniable Face of Qatar's Soft Power

Soft power has been one of the popular concept of foreign policy making in last decade. Since the notion of soft power was invented; its definitions and tools have been changed and diversified. Fashion emerged as one of the tool, which used by states to enhance its geopolitical power. This new trend is called as fashion diplomacy or frock diplomacy which focuses on fashion elements of leaders' image, wife/husband of leader and state's public diplomacy tools. There is no doubt, Qatar is one of the leading country which uses economic resources for its soft power in the international arena. At the same time, the fashion industry in Qatar has been witnessing growth with more Qataris getting interested in engaging in fashion design business, from being simply buyers to fashion creators. Doha became center of fashion show, designers fair and international events mostly led by Sheikha Moza bint Nasser who is mother of Emir of Qatar. In this respect, this paper aims to address investigation of role of fashion as a new tool in Qatar's soft power.

09.00 – 10.00

Panel 1: ULUSLARARASI AKTÖRLERİN DOĞU AKDENİZ POLİTİKALARI

Panel Başkanı: Ertan EFEGİL (Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi)

- **Rıdvan KALAYCI (Dr., Sakarya Üniversitesi)**, Güvenlik ve Enerji Bağlamında Türkiye'nin Doğu Akdeniz Politikası

Jeopolitik ve jeostratejik açıdan önemli bir konumda olan Doğu Akdeniz bölgesi, gerek yer altı ve yer üstü doğal kaynakları, gerekse de önemli ticaret yollarına ev sahipliği yapması açısından bölgesel ve küresel aktörlerin dış politikalarının merkezinde yer almaktadır. Ayrıca İsrail-Filistin meselesi, Arap Baharından sonra iç savaşların, istikrarsızlıkların ve darbelerin yaşandığı ülkelerin (Suriye, Mısır, Libya) bu coğrafyada olması, binlerce mültecinin Avrupa'ya geçiş güzergahı olması, Kıbrıs sorunu çözülmeden Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin AB'ye üye olması ve adanın tek temsilcisi gibi hareket etmesi ve son yıllarda doğalgaz rezervlerinin tespit edilmesiyle bölgesel anlaşmazlıklara enerjinin de dahil olması gibi birçok sorun, Doğu Akdeniz'in stratejik boyutunu ve önemini gözler önüne sermektedir. Bölgenin bu yapısı hem bölgesel hem de küresel aktörleri (Türkiye, Yunanistan, İsrail, Mısır, BAE, Suudi Arabistan, Katar, ABD, İtalya, Fransa, İngiltere, Rusya vs.) çeşitli ihtiyaçlar/nedenler doğrultusunda ilgilendirmekte ve bölgeye çekmektedir. Bu bağlamda yukarıdaki sorunların yanında Doğu Akdeniz bölgesinde en uzun kıyıya sahip ülke olmasına rağmen başta Yunanistan ve GKRY olmak üzere bölge ülkeleri tarafından bölgedeki enerji ve güvenlik denklemlerinden dışlanmaya çalışılan Türkiye, doğal olarak Doğu Akdeniz'i askeri ve güvenlik açısından dış politikasının merkezine yerleştirmektedir. Özellikle Seville Haritası gibi kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge (MEB) açısından Türkiye'yi 41.000 km²'lik bir alana hapsetmek istenen politikalara karşı Türkiye şiddetli şekilde karşı çıkmakta ve uluslararası hukuk bağlamında adımlar atmaktadır. Ayrıca doğalgaz ve petrolde dışa bağımlı bir ülke olan Türkiye, bu bağımlılığını azaltma adına da Doğu Akdeniz bölgesinde sismik araştırma ve sondaj faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Bu bildiride Türkiye'nin özellikle 2000'li yıllardan itibaren Doğu Akdeniz bölgesine yönelik uyguladığı ve uygulamakta olduğu politikalar, güvenlik ve enerji bağlamında ele alınacaktır.

- **Ünal TÜYSÜZ (Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi)**, Rusya'nın Doğu Akdeniz Politikası

Çar I. Petro zamanında başlayan Rusya'nın sıcak denizlere inme hedefi bugün hala geçerliliğini korumaktadır. Her ne kadar dünya hegemonyası kurmaktan ziyade hedef Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından kaybedilen süper güç statüsünü tekrar kazanmak olsa da, Rusya bölgede etkinliğini göstermek amacıyla bölge ülkeleriyle olan ilişkilerini belli bir seviyede tutmaya çalışmaktadır. Özellikle bölgede yaşanan krizlerin kendi çıkarları aleyhine çözülmesini engelleme çabasının yanında, bu krizlerde aktif bir rol alarak Rusya, kendisini bölgede etkin bir aktör olarak kabul ettirmek istemektedir. Bugün Doğu Akdeniz, Rusya için gerek güvenlik gerekse enerji kaynakları ve bu kaynakların Batı'ya aktarımı açısından önem taşımaktadır. Bölgedeki kaynakların çıkarılıp Avrupa'ya aktarılmasını kontrol etmek isteyen Rusya bölge ülkeleri ile siyasi temaslarını arttırmakla birlikte Batı'nın bölgedeki etkisini azaltmaya veya en azından bölgede Batı'yı dengelemeye çalışmaktadır. Doğu Akdeniz bölgesel olarak önem taşımakla birlikte, Ortadoğu'ya nüfuz etmek ve burada etkin olmak açısından da son derece

önemlidir. Suriye krizi Rusya'nın bölgede aktif olarak var olmasına olanak sağlamakla birlikte krizin son bulmaması bu varlığın sürekliliğine sebep olmaktadır. Bölgedeki askeri varlığı Doğu Akdeniz'deki etkinliğini arttırması açısından Rusya'ya fırsat sağlamaktadır. Bunun yanı sıra bölge ülkeleriyle geliştirmeye çalıştığı ilişkileri Rusya'nın bölgeye yönelik politikalarını gerçekleştirmek açısından önem taşımaktadır. Arap Baharı sonrasında bölgede yaşanan krizler sonrasında ABD ve NATO'nun bölgede etkinlikleri ve varlıklarını sürdürme motivasyonları değiştikçe Rusya'nın bölgeye angajmanı artmıştır. ABD'nin süper güç olarak bölgedeki sorunlara karşı kayıtsız kalması ve çözüm noktasındaki isteksiz tutumu Rusya'ya bölgedeki güç boşluğunu doldurması için fırsatlar sunmuştur. Gerek gaz şirketleri gerekse askeri araçlarla bölgede etkinliğini arttıran Rusya, bölgede fiili olarak varlık göstermektedir. Bu varlığın yanı sıra kriz alanlarında desteklediği güçlerle Akdeniz'de güç dengesinin şekillenmesinde etkin bir konumda bulunmaktadır. Bölgedeki enerji mücadelesine bakıldığında ise Rusya, yeni enerji rotalarının belirlenmesinde söz sahibi olmanın yanı sıra, bölgede oluşturulacak ekonomik birlikteliklerin dışında kalmamak için çaba göstermektedir. Bu şekilde Rusya, gerek güvenlik gerekse enerji politikaları üzerinden Doğu Akdeniz'de etkin bir aktör olma amacını gerçekleştirme çabasıdadır. Tüm bunlar göz önünde tutularak bu çalışma, Rusya'nın bölgeye yönelik amaçlarını gerçekleştirmek için izlemiş olduğu bölgesel politikayı analiz etmeyi hedeflemektedir.

- **Ahmet ÜÇAĞAÇ (Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi), Körfez Arap Ülkelerinin Doğu Akdeniz Politikası**

Akdeniz'e olan ilgileri son birkaç yılda istikrarlı bir şekilde artmakta olan Körfez Arap Ülkeleri'nin aralarındaki rekabet Körfez alt-bölgesinden taşarak geniş Ortadoğu ve Akdeniz'e doğru yayılmaktadır. Bölgenin geniş jeopolitiğinde Körfez içi rekabetin en önemli nedenlerinden biri, bir yanda Katar ve Türkiye tarafından desteklenen çoğulcu demokratik siyasal sistemlerin hâkim olduğu yeni bir bölgesel düzen vizyonuna karşı, diğer yandan otoriter ve mevcut statükodan yana olan Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin benimsediği vizyon çatışması olarak ortaya çıkmaktadır. Bu karşıtlık, temelde geniş bölgesel düzeni şekillendirmek için yürütülen rekabetin yansımasıdır. Dolayısıyla hâlihazırda Doğu Akdeniz, düşünsel faktörlerin ağır bastığı ancak materyal faktörlerin de azımsanmayacak derecede önemli rol oynadığı kompleks etkenler tarafından şekillenen bu rekabetin yoğun bir şekilde gerçekleştiği bir bölge olarak öne çıkmaktadır. Söz konusu rekabetin bir sonucu olarak son yıllarda Doğu Akdeniz'de gelişen bir dizi ittifakı desteklemek de bölgeye uzak olan Körfez Arap Ülkeleri'ni giderek daha fazla Akdeniz siyasetine çekmektedir. Yakın zamanda bölgede oluşan iki ittifak sistemine bakılacak olursa, genel olarak Mısır, Birleşik Arap Emirlikleri ve Fransa tarafından desteklenen Yunanistan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Tarafı ve İsrail koalisyonunun karşısında Türkiye, Katar ve Libya Ulusal Mutabakat Hükümeti'nin oluşturduğu daha küçük ama daha birleşik bir eksen konumlanmış durumdadır. Başlangıçta Doğu Akdeniz'in zengin doğalgaz kaynaklarının kontrolüne yönelik bir mücadele olarak ortaya çıkan bu durum, gelişerek karmaşık bir dizi ekonomik, ideolojik ve stratejik çıkarları içerecek şekilde genişledi. Körfez Arap Ülkeleri de, güvenlik kaygılarının yanında ekonomik, siyasi ve stratejik çıkarlarının doğrudan etkileneceğini varsaydıklarından bölgede ortaya çıkan bu yeni ittifaklar denkleminde önemli oyuncular olarak dâhil olmaya başladılar. Türkiye faktörü bu ittifakların kurulmasını mümkün

kılan nedenler yumağının merkezinde yer alırken Körfez Arap Ülkeleri'nin de bölgeye yaklaşımını Türkiye'ye karşı benimsedikleri dostluk-düşmanlık kalıpları belirlemektedir. Özetle, bu çalışma Körfez Arap Ülkeleri'nin son yıllarda Akdeniz'e yönelik artan ilgi ve müdahalelerinin arkasında yatan sebep ve motivasyonları açıklamayı hedeflemektedir.

10.10 – 11.10

Panel 2: IRAK VE ORTADOĞU

Panel Başkanı: Şerif DİLEK (Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi)

- **Şerif DİLEK (Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi)**, Irak Kürtlerinin Statü Arayışında Güç Unsurları: Jeopolitik, Ekonomi ve Enerji

Irak'a yönelik müdahale ve işgal Irak Kürtleri için statü arayışında yeni bir süreç başlatmıştır. Bir taraftan sınırlı bir yönetimsel otonomi elde eden Kürtler daha özerk hareket ederken, diğer taraftan Irak merkezli görülen Kürt meselesi artık uluslararası alana taşınmıştır. 2003 Irak işgali sonrasında Kürtler, defacto yapılarını kurumsallaştırmak için hayat alanı buldukları ve uluslararası arenada diplomasi yürütmeye çalıştıkları bir dönemi tecrübe etme imkânı elde ettiler. Bu fırsat ortamı işgal sonrasında Kürtlere egemenlik arayışlarını jeopolitik, ekonomi ve enerji olmak üzere üç ana yapı üzerinden yürütmelerine olanak verdi. Kürtlerin statü arayışlarındaki nihai hedeflerinin bağımsızlık eksenli olması, Irak rejimini söz konusu durumu ulusal bütünlüğüne karşı bir tehdit olarak kabul etmesinin yanında daha fazla merkezileşmek amacıyla daha güvenlikçi ve otoriter politikalara sevk etti. Öyle ki Kürtler için statü arayışında kritik bir eşik olarak kabul edilen bağımsızlık referandumu büyük beklentilerle gerçekleştirilmiş ancak referandum sonrası gelişmeler öngörülemediği için büyük hayal kırıklıkları yaşanmıştır. Bu makale Kürtlerin jeopolitik konumlarını, ekonomik imkanlarını ve enerji kaynaklarını bağımsızlık arayışında politik bir enstrüman olarak kullandıklarını iddia etmektedir.

- **Zana BAYKAL (Arş. Gör., Ortadoğu Enstitüsü Sakarya Üniversitesi)**, Irak'ta Başarısız Teknokrat Aday Denemeleri: Abadi ve Abdulmehdi Hükümetleri Örneği

Başarısız devletler kategorisinde olan Irak siyasal istikrarını günümüze kadar hala sağlayamamıştır. Etnik ve mezhebi grupların çokluğunun yanı sıra dış müdahaleler Irak'ta kurulan hükümetleri sürekli bir krizle karşı karşıya bırakmaktadır. Altyapı sorunları, terörizm, yolsuzluk ve ekonomik krizle birlikte sorunlar daha da katlanmaktadır. Siyasi taraflar zaman zaman bu sorunlara çözüm olarak bakanların ve üst yöneticilerin siyasilerden değil de alanında bilgi birikimi olan uzman kişilerden seçilmesini diğer bir ifadeyle teknokratların görevlendirilmesini önermektedirler. Bu bildiri 2003 ABD işgali sonrasında bir türlü siyasal istikrara kavuşamayan Irak'ın son iki hükümeti olan Haydar El-Abadi ve Adil AbdulMehdi hükümetlerinin teknokrat bakanlar istihdam etme arayışlarını ve bu girişimlerin sonuçlarını konu edinmektedir. Teknokrat siyasetçi olmayıp teknik ve uzmanlık yönü olan kişilerdir. Dolayısıyla teknokratlar siyasetçiler gibi gücünü ve meşruiyetini seçimlerden almazlar. Elleri tuttukları teknik bilgi kriz anlarında onları aranan kişiler yapar. Görevlendirildiklerinde onlardan var olan toplumsal sorunlara teknik açıdan yaklaşım çözüm

geliştirmeleri beklenir. Teknokrat bir hükümet ve hükümetteki teknokratların ağırlığı ve oranı ihtiyaca ve krizin derinliğine göre değişiklik gösterebilir. Teknokrat bir hükümetin kurulması için kabine üyelerinin hepsinin teknokrat olması gerekmez. Bazen sadece teknokrat bir başbakan veya teknokrat birkaç bakanın görevlendirilmesiyle teknokrat hükümet kurulabilir. Irak da siyasal ve toplumsal sorunlara çare olarak teknokrat bakan görevlendirmeleri yapmıştır. Özellikle Haydar El-Abadi ve Adil AbdulMehdi hükümetlerinde bu girişim hayata geçirilmiştir. Hatta Başbakan AbdulMehdi kendi döneminde bu girişimi daha da ileri taşımış ve bakan olabilmek için isteyen herkesin başvurabileceği şekilde CV toplamış ve en yetkin teknokratı bulmak için çaba sarf etmiştir. Her iki hükümet döneminde de teknokrat bakan istihdam edilmesine rağmen arzu edilen sonuca ulaşamadığı ve bakanların başarılı olamadığı görülmektedir. Bu çalışmada bunların sebepleri olarak partiler arası uzlaşmazlıklar, dış devletlerin hükümet oluşumundaki nüfuz mücadeleleri, etnik ve mezhebi dağılımın temsilciler meclisine matematiksel yansıması, meclisin teknokrat bakanların bazı kararlarını reddetmesi veya teknokrat bakanların altında görev yapan kadroların kararları uygulamaması gibi nedenler tespit edilmiştir. Sonuç olarak siyasal ve toplumsal krizlere bir çözüm olarak kabul edilen bir yöntemin Irak'ta neden başarıya ulaşamadığı analiz edilecektir.

- **Mert Can DUMAN (Ticaret Uzmanı, Ticaret Bakanlığı)**, Petrol Ortadoğu için Nimet mi Lanet mi?

Ekonomi literatüründe ilk kez 1993 yılında Richard M. Auty Routledge tarafından dile getirilen kaynak laneti (resource curse) kavramı temel olarak doğal kaynak bakımından zengin olan ülkelerin diğer ülkelere kıyasla daha iyi ekonomik performans göstereceği beklense de aslında bu ülkelerin ekonomik gelişme ve kalkınma göstergeleri açısından daha kötü performansa sahip oldukları savını ortaya atmaktadır. Humphreys et al. (2007) ise paradoksal olarak doğal kaynak keşfine dayalı zenginlik ve fırsatların aslında dengeli ve sürdürülebilir bir gelişme patikasını zorlaştıran unsurlar olduğunu ifade etmektedir. 1990'lı yıllarda yaşanan Asya Krizi'nden hemen sonra üretime ve ihracata dayalı büyüme modelini benimseyen Asya Kaplanları olarak da tanımlanan ülkeler, doğal kaynaklara bağlı olmadan yüksek büyüme performansının gerçekleştirilebileceğinin birer örneği olurken doğal kaynak rezervine (özellikle de petrol) sahip olan Ortadoğu ülkelerinin kaynak fiyatlarındaki hassasiyet, ve istikrarsızlık sebebiyle sürdürülebilir bir büyüme patikasıdan uzak oldukları, yüksek bütçe açıkları başta olmak üzere makroekonomik kırılganlıklarla karşı karşıya kaldıkları gözlemlenmektedir. Çalışmada temel olarak petrole dayalı ekonomilerdeki performansın üretime dayalı ekonomilerle kıyaslaması ortaya koyulmaktadır. Bununla birlikte çalışmada, yüksek petrol rezervine sahip ülkelerin insani gelişme göstergelerindeki performanslarına yer verilerek doğal kaynak rezervlerinin gelişme ve kalkınma için yeterli olup olmadığı irdelenmektedir. Çalışma sürdürülebilir bir büyüme için gereken bileşenlerin ortaya koyulmasının yanında aynı zamanda da insani gelişim ve kalkınma unsurlarının da gerçekleştirilmesi için gereken hususlar ifade edilmeye çalışılmaktadır

11.20 – 12.40

Panel 3: ULUSLARARASI SİYASETTE ORTADOĞU**Panel Başkanı: Barış ADIBELLİ (Dr. Öğr. Üyesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi)**

- **Yavuz CANKARA (Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi), İran-Çin İlişkilerini Etkileyen Faktörler**

İran ile Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) arasındaki ilişkiler özellikle son yıllarda gelişme göstermeye başlamıştır. Bu durumun ardında iki ülkenin uluslararası sistemdeki benzer politik durumları bulunduğu gibi, ekonomik gerekçeler de yer almaktadır. 1979 tarihli İslam Devrimi'nden beri ABD tarafından sistemden dışlanan ve D'Amato yasası kapsamında ekonomik yaptırımlara maruz kalan İran, bu durumdan sıyrılabilme için Rus ve Çin ile işbirliği yapmaya çalışmıştır. 2000'li yıllarda ekonomik bir sıçrayış yaşamaya başlayan ve bu pozisyonu ile ABD'nin negatif yönde dikkatini çeken Çin de, Donald Trump'ın Başkan olmasıyla beraber Amerikan yaptırımlarına maruz kalmaya başlamıştır. Aynı ülke tarafından iktisaden ve politik olarak da sıkıştırılan İran ve Çin, bu yüzden birbirleri ile ilişkilerini geliştirerek sistemde kendilerine yer açmaya ve ABD'nin küresel hegemon pozisyonunu dengelemeye uğraşmaktadır. İki ülke arasındaki ticaretin en önemli kalemi petrol ihracatıdır. Bu nedenle hidrokarbon kaynaklarının iletimi yani enerji güvenliği meselesi de iki ülke arasındaki ilişkileri belirleyen bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Böylelikle İran, Çin'in önemli bir ticari partneri haline gelmektedir. Çin'in "tek kuşak tek yol projesi" İran ile istikrarlı bir dış politika geliştirmeye ihtiyaç duymaktadır. Öte yandan iki ülke askeri alanda da işbirliği gerçekleştirmekte ve Çin, İran'a teknoloji transferi yapmaktadır. İki ülke de Suudi Arabistan ve Körfez ülkeleri tarafından desteklenen Selefi örgütlerden rahatsızlık duymaktadır. Dolayısıyla İran'ın Çin ile olan dış politikasını belirleyen çok sayıda faktör bulunmaktadır ve bu çalışmanın amacı bu faktörlerin etkisini ortaya koymaktır. Çalışmada liderlerin açıklamaları, yapılan uluslararası görüşmeler ve anlaşmalardan yararlanılacaktır. Çalışmanın iddiası iki ülkenin sistemde ABD yaptırımları yüzünden sıkıştırılan pozisyonlarını birbirleri ile kapatmaya ve Rusya Federasyonu desteği alarak çözümlemeye çalıştığıdır.

- **Barış ADIBELLİ (Dr. Öğr. Üyesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi), İdeoloji ve Pragmatizm Bağlamında Kuzey Kore'nin Ortadoğu Politikası**

Her ne kadar coğrafi olarak uzak olsa da Kuzey Kore on yıllar boyunca Ortadoğu'da en azından bazı ülkeler nezdinde önemli aktörlerden birisi olmuştur. Soğuk Savaş dönemi boyunca Kuzey Kore'nin dış politikasında Ortadoğu bölgesinin ayrıcalıklı ve önemli bir yeri olmuştur. Hemen her fırsatta Kuzey Kore, Ortadoğu'ya desteğini sunmuştur. Soğuk Savaş sonrası dönemde tüm dünyada olduğu gibi bir geçiş dönemi yaşanmış, Kuzey Kore de Sosyalist Blok'un ortadan kalkmasıyla birlikte ideolojik tabanlı yaklaşımından daha reel politik tabanlı ve ekonomik odaklı bir yaklaşıma geçmek zorunda kalmıştır. Bu süreçte başta İran, Suriye, Mısır ve Libya olmak üzere Ortadoğu ülkelerine silah ve balistik füze teknolojileri sağlamıştır. Kendi nükleer programını geliştirdiği gibi İran'ın nükleer programına da destek vermiştir. 11 Eylül saldırılarının ardından ise Kuzey Kore, Ortadoğu'da iki ülke (İran ve Irak) ile birlikte ABD başkanı Bush tarafından şer eksenin bir parçası olarak teröre destek veren ülke olarak ilan edilmiştir. Özellikle, 2010 yılında Arap Baharı sürecinin başlaması buradaki bazı rejimlerinin devrilmesi veya el değiştirmesi de Kuzey Kore'nin Ortadoğu'ya yönelik politikalarında da ciddi

bir “zorunlu” değişikliğe gitmesine neden olmuştur. Arap Baharını acımasız bir kış olarak nitelendiren Kuzey Kore, her şeye rağmen Ortadoğu’daki bazı ülkeler örneğin Filistin, Suriye ve İran gibi ve bazı devlet dışı aktörler Hamas ve Hizbullah gibi unsurlarla ilişkilerini devam ettirmeye çalışmaktadır. Bu çalışmada, Kuzey Kore’nin Ortadoğu’ya yönelik politikası tarihsel süreç içerisinde Kuzey Kore dış politikasının geçirmiş olduğu safhalar bağlamında ele alınacak. Bu bağlamda, Kuzey Kore’nin Ortadoğu politikası iki bakış açısı üzerinden, ideolojik ve pragmatizm kapsamı üzerinden değerlendirilecektir.

- **Muhammed Hüseyin MERCAN (Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi),** İmkânsız Barış mı? Donald J. Trump’ın “Yüzyılın Anlaşması” Önerisi Üzerine Mülahazalar

ABD Başkanı Donald Trump, Beyaz Saray’a geldiği günden beri Filistin Sorunu ile yakından ilgilenmekte ve Filistin- İsrail çatışmasını çözmeye yönelik hamleler gerçekleştirmektedir. Başkan Trump’ın tüm dünyaya verdiği mesaj bugüne kadar başarısızlıkla sonuçlanan çözüm ve kalıcı barışa dair tüm girişimlerin aksine kendisinin yeni bir perspektifle bölgede kalıcı ve adil barışın tesisini sağlayacak iradeyi göstereceği yönündeydi. Ancak “Yüzyılın Anlaşması” olarak adlandırılan ve uzun bir çalışmanın ardından 28 Ocak 2020’de resmen ilan edilen öneri metni, Trump’ın verdiği olumlu mesajların aksine sorunu derinleştirecek birçok unsuru bünyesinde barındırmaktaydı. İki devletin eşit egemenlik hakkı kullanarak parçası olması gereken öneri metninin hazırlık sürecinde Filistin tarafının dışarıda tutulması ve Kudüs ve Golan’a dair gelişmelerle Trump yönetiminin İsrail’e sağladığı imtiyaz, kalıcı ve adil barışın imkansızlığına dair göstergeler içermekteydi. Nitekim öneri metninin genel yapısı ve yaklaşımının Filistin Otoritesi’ni sürecin bir parçası görmekten ziyade ikincil bir statü üzerinden pasif aktör olarak ele aldığı görülmektedir. Bu kapsamda sunumun temel çerçevesi Filistin- İsrail çatışmasında kalıcı barışın mümkün olup olmadığı sorusu etrafında “Yüzyılın Anlaşması” metninin değerlendirilmesi üzerinedir. Geçmiş barış müzakerelerine de atıfların yapılacağı sunumda, Trump’ın büyük umutlarla ortaya koyduğu metnin Filistin, İsrail ve bölgenin geleceğine dair muhtemel yansımaları Filistin Sorununun genel seyri bağlamında tartışılacaktır.

12.50 – 14.10

Panel 4: FİLİSTİN-İSRAİL VE ULUSLARARASI SİYASET

Panel Başkanı: İrfan Kaya ÜLGER

- **İrfan Kaya ÜLGER (Prof. Dr., Kocaeli Üniversitesi),** Ortadoğu Barış Süreci ve İsrail İşgalinin Meşrulaştırılması

15 Eylül 2020’de, Başkan Trump koordinatörlüğünde Washington’da yapılan toplantıda Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn ile İsrail’in ilişkilerinin normalleştirilmesi anlaşması imzalandı. Arap-İsrail fiili savaşına katılmayan adı geçen devletler ABD baskısı ile İsrail’in varlığını tanımış oldular. İsrail Başbakanı Netanyahu toplantı sonrasında yaptığı açıklamada “Ortadoğu barış sürecine yeni halkaların eklenmesinden memnun olduğunu” söyledi. Bu çalışma, 1973 savaşının ardından İsrail ile Araplar arasında barış tesis edilmesi arayışı sonrasında 1979’da Camp David ile başlayan barış sürecini analiz etme amacı taşımaktadır. İlk

bölümde, dördüncü 1973 Ekim savaşından günümüze barış süreci şemsiyesi altında imzalanan anlaşmalar ve uygulama incelenecektir. İkinci bölümde ise barış sürecinin işlevinin ne olduğu sorgulanacaktır. Camp David'den Madrid görüşmelerine, Oslo'dan, 1993'teki İlkeler Deklerasyonuna, 1994 Ürdün Anlaşmasından günümüze barış süreci metinleri incelenecek ve bunların ihtilafın çözümüne katkı sağlayıp sağlamadığı sorgulanacaktır. Bu kapsamda barış sürecinin işlevi ve hangi amaca hizmet ettiği ehemmiyet taşımaktadır. Barış süreci, yola çıkış noktası ve iddialar ne olursa olsun, nihaî tahlilde İsrail'in varlığının kabul edilmesi, 1947'deki bölünme kararından günümüze yasadışı işgallerinin meşrulaştırılması, işgal alanının genişletilmesini kolaylaştırmış ve meşruiyet sağlamıştır. Örnek olarak, İsrail'in Kudüs üzerindeki işgali, Batı Kudüs'te 1948 yılında, Doğu Kudüs'te 1967'de başlamıştır. Barış sürecinin, en başında 1967 sınırlarına dönülme telaffuz edilerek daha incele işgaller meşrulaştırılmak istenmiştir. Buradan yola çıkarak, barış sürecinin İsrail'in kadim politikası olan “Vadedilmiş Topraklar” hedefine ulaşmak için kullanılan savaş dışı yöntem olduğunu iddia etmek bile mümkün gözükmemektedir. Camp David'den “Yüzyılın anlaşması”na kadar olan sürecin dışarıdan objektif perspektifle incelendiğinde ulaşılan netice budur.

- **Fatma Zehra TOÇOĞLU (Arş. Gör., Ortadoğu Enstitüsü Sakarya Üniveristesi),** Mursi Sonrası Mısır'ın Değişen Gazze Politikası

Ortadoğu'da yaşanan siyasi, ekonomik ve kültürel gelişmelerde Mısır genellikle öncü bir role sahip oldu. Coğrafi konumu ve sınır kapısına yakın olması ve Sina bölgesi hasebiyle Filistin İsrail sorunundan etkilenmiş ve tarihi süreç içerisinde de Filistin ile olan ilişkileri liderler değişimiyle paralellik göstermiştir. Filistin meselesine yaklaşımı hususunda genelde Filistin yönetimi ile olan ilişkiler özelde Gazze Şeridi konusunda iki tür tutumu olduğunu söyleyebiliriz. Çalışmada odaklanacağımız Gazze jeopolitik konumu sebebiyle Mısır dış politikasında her zaman önemli bir yere sahip olmuştur. Gazze ile sürdürülen ilişkiler durum ve dönemlere göre değişiklik göstermiş ve Mısır'ın dış politik yaklaşımlarından en çok etkilenen bölgelerinden biri Gazze şeridi olmuştur. Tarihsel süreç içinde Mısır- Gazze ilişkileri üç temel üzerinden şekillenmiştir; Kahire yönetiminin Müslüman Kardeşler ile olan iç politik hesaplaşmaları ve Hamas ile olan ilişkiler, refah sınır kapısının durumu, İsrail ile olan ilişkiler. Dolayısıyla bu çalışmada yukarıda sayılan 3 temel faktör üzerinden Mısır'da 2013 yılında yaşanan darbe sonrası Kahire yönetiminin Gazze'ye yönelik politik yaklaşımlarında bir değişiklik söz konusu olup olmadığına bakılacak ve örnek vakalar üzerinden Mubarek ve Mursi dönemleriyle karşılaştırmalı olarak analiz edilecektir.

- **Işıl Karşı DEMİRAĞ (Yüksek Lisans Mezunu, Anadolu Üniversitesi),** Çatışmayı Görselleştirmek: İsrail-Filistin Sorununa Sinemadan Bakmak

Uluslararası iletişim, günümüzde sadece devletler arası ilişkileri değil toplumlar arası ilişkileri de kapsayan; posta, telekomünikasyon, internet, haber ajansları, sinema ve televizyon dizileri gibi birçok unsuru içerisinde barındıran bir alandır. Aktörler bu unsurları kullanarak politikalar üretmektedir. Buradan hareketle uluslararası iletişim, uluslararası politikada yaşanan mücadelelerin bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Uluslararası iletişim unsurları siyasi, ekonomik ve askeri gücün yanı sıra yumuşak güç olarak kullanılmaktadır. Sinema filmleri bu yumuşak gücün bir aracıdır. Amaç, gerçekleşmiş olayları aktarmak, ülkeleri tanıtmak ya da çözümlenememiş krizleri uluslararası toplumu hedef alarak gündeme getirmektir. Buna örnek olarak İsrail-Filistin sorunu verilebilir. İsrail ve Filistin arasında yaşanan çatışmalar, uzun yıllardır gündemde olan ve uluslararası politikada çözümü sağlanamayan bölgesel bir

sorundur. Çatışmaya dair çekilen sinema filmleri tarafların kendi davalarını anlatmasını sağlamak için kullanılmaktadır. Bu filmler aracılığıyla izleyiciye (uluslararası topluma) iki devletin de siyasi ve toplumsal yapıları, kültürel dinamikleri ve çatışmanın bunlara etkileri aktarılmaktadır. Böylece uluslararası toplumda farkındalık yaratılarak, bir nevi çözüm arayışına girilmektedir. Sorunu doğru analiz edebilmek ve çözüm sunabilmek için toplumsal ve kültürel arka plana ihtiyaç duyulmaktadır. Sinema da bunu anlamanın bir yolu olarak görülebilir. Bu çalışmada özellikle Ortadoğulu yönetmenlerin gözüyle İsrail-Filistin sorununa sinema perspektifinden bakılması amaçlanmaktadır. Bunun için tarihsel süreçler göz önünde bulundurularak; Lemon Tree (Limon Ağacı), Paradise Now (Vaat Edilen Cennet), Waltz with Bashir (Beşir’le Vals), Münih (Munich) ve Omar (Ömer) gibi çatışmayı farklı boyutlarıyla ele alan birçok ödüllü film incelenecektir.

14.20 – 15.40

Panel 5: İRAN VE ULUSLARARASI SİYASET

Panel Başkanı: Ramazan ERDAĞ (Doç. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)

- **Hüseyin KORKMAZ (Dr.),** Zorunlu Ortaklık Temkinli Dostluk: Çin’in Dış Politikasında İran

Çin, Ortadoğu’da genel olarak bölge devletlerinin iç işlerine karışmadığı tarafsız bir diplomatik düzeyde kalmaya çalışmaktadır. Ancak artan enerji ihtiyacının karşılanması noktasında Ortadoğu’ya olan yaklaşımı farklılaşmış ve bölgeye olan ilgisi artmıştır. Bununla beraber küresel ölçekte ABD ile yoğunlaşan rekabet Ortadoğu’da da etkilerini göstermektedir. İran’a uygulanan yaptırımlar nedeni ile Çin, söz konusu ülkeye yönelik zorunluluk ve tedbir arasında kalan karma bir diplomasiyi tercih etmeye başlamıştır. Temkinlilik üzerinden tanımlanan Çin’in Ortadoğu politikası jeopolitik ve enerji gibi zorunluluklar nedeni ile proaktif bir zemine doğru kaymaktadır. Bu eğilim İran ile yapılan büyük ölçekli anlaşmalara ve Çin’in ortaya koyduğu Kuşak ve Yol İnisiyatifi gibi projelere de yansımaktadır. Bu çalışmanın amacı Çin’in Ortadoğu politikasının temel özelliklerini ortaya koyarak diplomatik yaklaşımındaki yeni eğilimleri İran ile ilişkileri özelinde tespit etmeye çalışmaktır. Aynı zamanda Çin’in içerisinde bulunduğu küresel rekabetin ve karşı karşıya kaldığı jeopolitik zorunlulukların İran’a yönelik diplomatik yaklaşıma etkileri tartışılacaktır. Çalışmanın temel argümanı Çin’in Ortadoğu politikasında süregelen “tarafsızlık” yaklaşımını revize ettiği, temkinlilik diplomasisinden daha atılğan bir aşamaya geçtiği ve küresel rekabet bağlamında özellikle İran ile daha yoğun bir ilişki modeline geçmeye çalıştığıdır. Araştırma sonucunda Çin’in Ortadoğu’ya yönelik yaklaşımında revizyon olduğu sonucuna varılmış ve bu kapsamda özellikle Kuşak ve Yol İnisiyatifi ile Güney Asya ve Ortadoğu’nun jeopolitik bir zeminde birbirine entegre edilmeye çalışıldığı çıkarımı yapılmıştır. Çin’in İran ile yoğun bir ilişki modeline geçme arzusu artsa da var olan kurumsal ilişkiler üzerinden bakıldığında iki ülkenin henüz yeterli askeri ve ekonomik düzeye ulaşmadığı görülmüştür.

- **İlknur Cihangir DEMİRBAŞ (Doktora Adayı, Karadeniz Teknik Üniversitesi),** İran’da Kimliğin İki Yüzü: İrancılık ve İslamcılık

Pehlevi Hanedanlığı'nda İranlılık üzerinden milliyetçi bir kimlik inşası söz konusuken devrim sonrası İran'ında İslamcılık odağında yeni bir kimliksel anlayışın benimsenmesi söz konusu olmuştur. Bununla birlikte, İran'da 1979 devrimiyle birlikte işbaşına gelen rejim her ne kadar önceleri kendisini Şii-İslam çerçevesinde tanımlayarak milliyetçi düşünceye sırt çevirmişse de özellikle İran-Irak Savaşı bu hususta önemli bir dönüm noktası yaratmıştır. Böylece, takip eden evrede rejimin bekası adına devletin yaşatılması fikri hem İranlı siyasilerin söylemlerinde hem de izledikleri politikalarda kendisine önemli bir yer bulmuştur. Bu çalışma, bir yandan İrancılık ve öte yandan İslamcılık hususunda sahip olunan hassasiyetlerin İran kimliğinin zaman zaman çatışan iki bileşeni oluşunu değerlendirmekte ve bu durumun politik yansımaları ele almaktadır.

- **Mohammad Mehdi SHIRAZI (YL Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi), ABD'nin İran Nükleer Antlaşmasından Çekilmesi Sonrası İran-Türkiye Enerji İlişkileri: Liberal Kurumsalcı Yaklaşım Çerçevesi**

The bilateral energy relations between Iran and Turkey have entered into a new path since May 2018 United States unilateral exit of Iran nuclear deal (Joint Comprehensive Plan of Action, JCPOA). The multi-national agreement between P5+1 countries and Iran on Iran's nuclear issue on 14 July 2015 was able to begin a new era in the promotion of Iran's international economic relations and especially on Iran-Turkey's economic relations as well. Yet the unilateral withdrawal of US government from this internationally accepted regime and the returning of US unilateral sanctions on Iran has changed Iranian-Turkish energy relations once again. By analyzing Iran-Turkey's energy relations since US withdrawal from JCPOA with a liberal intuitionist perspective we have reached two main negative results on both countries energy relations. Firstly, the influence of Turkey's main gas operator companies on trade with Iran influenced negatively both nations transnational cooperation. Another influence has been on both state's bilateral calculations of interest and power by preventing long term cooperation. Therefore the returning of US sanctions on Iran by the aim of "maximum pressure" has negatively influenced Iranian-Turkish energy relations energy relations by being an obstacle on both states establishing a "complex interdependence" and "institutional economic regimes". The main research question of this study is "how has US sanctions since its withdrawal from Iran Nuclear Deal prevented Iran and Turkey to build an institutional energy relations". In order to shed light on this question we have made research on both countries academic and economic data resources.

- **Esma Şener (Yüksek Lisans Mezunu, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi), İran'da Siyaset ve Sinema: Hatemi Dönemi Siyasal Açılımlarının Sinemaya Yansıması**

İran'da ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel birçok değişimin ve yeniliğin meydana geldiği Muhammed Hatemi dönemi (1997-2005) İran için dönüm noktası olarak kabul edilir. Hatemi dönemi hayata geçirdiği reformlar ve kültür politikaları açısından özellikle sergilediği özgürlükçü, eşitlikçi söylem ve uygulamalarla ön plana çıkar. Bu reformlar sonucu gerçekleşen değişimler, toplumsal yaşam kadar sinemaya da yeni bir yön kazandırmıştır. Hatemi'nin kültür-sanat politikalarıyla sinema ve sanatsal üretimi desteklemesi, İran sinemasında sekiz yıl sürecek bir değişim rüzgârı başlatmış ve bu değişim ile birlikte yönetmenler o zamana dek yeterince sözü edilmeyen toplumsal, siyasal ve ekonomik sorunları sinemaya aktarma fırsatı bulmuştur.

Filmlerde bireyin günlük yaşamı, aile içi ilişkileri, kadın sorunları, sınıf çatışması, yoksulluk, işsizlik gibi birçok konu irdelenmiştir. Çalışma, İran'daki siyasal, toplumsal, ekonomik ve kültürel değişimlerin sinemayı ne şekilde etkilediği ve sinemaya nasıl yansıdığı sorusundan yola çıkılarak hazırlanmıştır. Bu bağlamda yönetmenlerin deneyimlerini ve gözlemlerini objektif bir şekilde filmlerine taşıyabildikleri Hatemi dönemi incelenmiştir. Çalışma kapsamında, Hatemi döneminin reform hareketleri incelenerek, söz konusu dönemde gerçekleştirilen sanat-kültür politikaları sonucunda değişen ve gelişen sinema anlayışı üzerinde durulmuştur.

15.50 – 17.10

Panel 6: GULF GEOPOLITICS

Chair: Mohammad ALZAWAWY (Lecturer, Middle East Institute Sakarya University)

- **Erhan AKKAŞ (Dr. Visiting Research Fellow, Durham University),** The Pursuit of Economic Security in Qatar after the Gulf Crisis

This paper aims to highlight the role of economic security in Qatar's foreign policy-making with specific attention to the post-blockade era. There are a few points that make this case unique regarding its contribution to the literature on the Qatari economy and security. First, economic security, focuses on mainstream economic models rather than the Qatari model, which is a rentier state based on revenues from natural resources. For this reason, criticism of the role of economic security in Qatari foreign policy will be a particular case with the addition of this unique economic framework to the theoretical foundation by the securitization theory. Second, the present study takes economic security into account in relation to resource scarcity and economic diversification which is vital to explicate the terminology in the political and economic structure of Qatar. The primary issue related to the sustainability of wealth arises from natural resources (LNG and oil), which are the main drivers of the Qatari economy by analysing through the factors of market access, supply security, finance credit security, and investment security. By doing so, the principal objective of the study is to fulfil the gap with providing a valuable contribution to the literature on the contribution of economic security to economic diversification in Qatar.

- **Inga INASARIDZE (Research Assistant, Ilia State University Tbilisi),** The Saudi-Iranian Competition for The Regional Dominance in The Middle East

Over the years Saudi-Iranian relations have become one of the most significant issues along the civil wars and counterterrorism campaigns in the Middle Eastern politics. The strained relations reflected in competition for dominance in the resources-rich region take significant place in the international politics, as it goes beyond region and triggers the involvement of other regional and international players. The Saudi-Iranian confrontation is generally stipulated by confessional and political-ideological differences, but the underlying cause is the rivalry for a dominant position in the MENA region. The confrontation due to its scale and character sometimes is described as “a new Cold War” and is considered as one of the main factors for current geopolitical and security challenges in the region. This rivalry is often reflected in Iran's and Saudi Arabia's foreign policy approaches and has significant impact on

their relations with the third countries. The important feature of the Saudi-Iranian confrontation is that they never confront directly against each other, but are engaged in different proxy wars across the region by supporting rival sides and militias. Building alliances in the region or just disrupting partnership between the others is a part of the strategy to gain primacy in the region. The Syrian civil war, crisis in Yemen, developments in Iraq, uprisings in Bahrain, the Crisis of Qatar are particular cases of the Saudi-Iranian rivalry as both of them tried to strengthen their own position by weakening the rival's influence.

- **Ayşenur AYGÜL (Master Student, Middle East Technical University), The Role of Saudi Arabia and United Arab Emirates in the Yemeni Civil War**

The domestic crisis in Yemen starting with the Yemeni uprising of 2011 turned to a day-to-day fight following the Houthi capturing of Sana'a in September 2014 and evolved into a regional crisis following Saudi led coalition's intervention on March 26, 2015. Following the intervention, Saudi Arabia and United Arab Emirates (UAE) have emerged as two external prominent actors by shaping the destiny the war as well as internal actors. The roles of both in the war consist their motivations, extent and impacts of their roles. In the domestic context, the role and position of Mohammed bin Salman in Saudi domestic and foreign policy, the changing in Saudi foreign policy from "quiet diplomacy" to "militarization", the main pillars of it -regime and state survival and so stability in the region-, Saudi desire to be a regional leader and challenge with Iran are main considerations. In the UAE side, national security linked with Yemeni workers in the Emirates, concern about Muslim Brotherhood, the desire to be a regional power, and countering Iran are the main motivations. The extent of their roles includes similar practices such as providing weapons, money, diplomatic support, training, and deploying ground troops (the UAE has partially withdrawn her forces in the late June 2019). The impact of interventions of both is escalating and prolonging of the war.

17.20 – 18.40

Panel 7: REFUGEE CRISIS AND THE MIDDLE EAST

Chair: Othman ALI (Assoc. Prof. Dr., Sakarya University)

- **Deniz Defne KIRLI AYDEMİR (Assist. Prof. Dr., Sakarya University), Legal Limits of Refugee Protection**

The issue of refugee protection is a subject that both international institutions, working groups and treaty bodies have been working on for many years. It can be found in dozens of international regulations regarding the protection of refugees from various angles. The most important reason for this situation and these efforts is that, the issue is directly related to human rights. However it is clear that, this protection must have certain limits. Otherwise, the right of others will be harmed and suffer from this. And after all, there will be some unrest and sensitivity for citizens living in countries that accept immigrants. So, it is very important to maintain the balance between the rights granted to refugees and asylum seekers and the citizens living in the country by taking into account the principles of international human rights. Therefore, this study is putting forward the limits of legal protection to refugees' or asylum

seekers', or whatever they are called, considering the international standards and principles of human rights law and customary law.

- **Aşlıgül SARIKAMIŞ KAYA (Assist. Prof. Dr., Selcuk University), The EU's Humanitarian Aid Policy and Refugee Crisis: Contested Humanitarian Principles?**

This paper aims to examine how the EU's humanitarian aid policy has been employed to deal with refugee crisis with a specific reference to March 2016 EU-Turkey Refugee Deal. The EU's humanitarian aid policy has been important tool of the Union's external relations since the mid-1990s. As stated in the EU Consensus on Humanitarian Aid (2008), EU's humanitarian aid policy relies on core principles of humanity, impartiality, neutrality and independence. However, EU's adherence to humanitarian principles has been questioned since the outbreak of refugee crisis after the Arab Uprisings. From 2015 onwards, a move away from core humanitarian principles have been observed. Instead of employing humanitarian aid policy as a life-saving tool, there has been an emerging trend towards integration of humanitarian aid policy into the EU's external migration policy. The lines between Union's humanitarian aid and migration policy blurred and humanitarian aid has been used as a convenient tool for keeping refugees away from EU borders. In this regard, EU-Turkey Refugee Deal, which was made for the reduction of irregular crossings between Turkey and the EU through the Aegean Sea, represents an illustrative case for the erosion of humanitarian principles for curbing refugee flow to Europe. The Union provided Turkey three billion Euros through the EU's Facility for Refugees programme and attributed a gate-keeper role to Turkey. The EU's support for refugees in Turkey went beyond life-saving humanitarian assistance and turned into a refugee-control mechanism. Although, it was evident that the deal was effective in curbing irregular migration flows, it eroded the independence and non-political character of the EU's humanitarian aid and led to the contestation of the EU's commitment to humanitarian principles in practice.

- **İbrahim AKKUÇ (PhD Candidate, SOAS), Post-Modernist Transformation in Political Resistance: The Cases of Iraq and Lebanon**

As having been observed, there have been numerous protests in the Middle East resembling each other and making similar demands such as economic transparency and political efficiency in very identical methods by benefiting from social media. For instance, in Lebanon and Iraq, people poured to the streets to protest against the economic and political predicaments their governments have been facing for a long time. Though what has happened in these two Middle Eastern countries seems different in terms of how the relation is moulded between the ruled and the ruler in their power structures, in essence it has tremendously similar contents, demands and methods in a way how politics is made and in particular how resistance is shown. It is a post-modernist transformation in the tradition of political resistance that contains ideology-free masses, non-existence of charismatic leader, spontaneous gatherings, instant dissemination of information and similar demands that can be gathered the title of butter-bread issue: clean water, sustainable electric, effective public service, and a certain degree of dignity. Subsequently in Lebanon and Iraq the political elites were discharged by their own people who came from different political, cultural even ideological backgrounds by unique methods provided by the current technological opportunities. This was totally different from the protests took place in

the first half of 20th century, when the modernist way of protest was observed widely. This type of protest focused on charismatic leader, ideology-orientated masses and traditional way of organization such as mass gatherings and cassette-based dissemination of information. Thus, some questions come to mind about what led to these demonstrations, why do they look similar, what sort of organizational methods they used, and could they bring transformative changes? With the aim of finding out some answers to these questions, this analysis endeavours to make an attempt to deploy a distinct approach by which there will be an opportunity to understand what has been happening in these particular countries in the unsettled region from a convincing perspective.

- **Tuğba ALTUN (MA Student, Middle East Technical University)**, Lebanese National Identity Crisis: Based on ‘West Beirut’

Since the establishment of the Lebanese state, there is a problem of national identity. Societal structure is divided into many different groups. There are Maronites, Christians, Muslims, and Shiites. The confessional system of the Lebanese government is based on these religious and sectarian identities of the people. According to this system, the president must be a Maronite Christian; the speaker of the Parliament must be a Shi’a Muslim, and the Prime Minister must be a Sunni Muslim. This existing identity crisis deepened with the confessional system and the effects of the French mandate. There is a confusion among Lebanese people, whether they are Lebanese, Phoenicia, Arab, or they have Christian, Muslim, Shiite, and Maronite identity. This led to a national identity crisis and made harder to achieve unity among people. In the movie of West Beirut, the Lebanese identity crisis is showed well with the ideas and attitudes of the main characters. In this paper, the roots of the Lebanese national identity crisis will be analyzed by referencing the movie of West Beirut. Other sections will be about the results of the identity crisis and the current situation in Lebanon.

19.00 – 19.30

Panel 8: THINKING ABOUT OTTOMAN MIDDLE EAST AFTER A CENTURY

Host: Ali BALCI (Prof. Dr., Middle East Institute Sakarya University)

- **Michael PROVENCE (University of California San Diego)**

19.40 – 21.00

Panel 9: ORTADOĞU’DA GÜNCEL MESELELER

Panel Başkanı: Yıldırım TURAN (Dr. Öğr. Üyesi, Ortadoğu Enstitüsü Sakarya Üniversitesi)

- **Ahmet KARAFİL (Doktora Adayı, Sakarya Üniversitesi)**, Fransa’nın Doğu Akdeniz Stratejisi ve Türkiye’ye Yönelik Politikası

Doğu Akdeniz’de önemli hidrokarbon rezervlerinin keşfedilmesiyle birlikte bölgesel ve bölge dışı aktörler arasında ciddi siyasi ve ekonomik sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu bölge dışı

aktörlerden NATO ve Avrupa Birliği üyesi olup, aynı zamanda ciddi bir askeri güce sahip olan Fransa, Doğu Akdeniz'deki enerji rekabeti içerisinde aktif şekilde yer almaya çalışmaktadır. Fransa bir taraftan kendi enerji şirketlerinin bölgede faal bir şekilde rol alıp enerji kaynaklarından pay elde etmeyi amaçlamakta diğer taraftan angajman siyaseti izleyerek Merkel sonrası dönemde AB içerisinde lider ülke pozisyonunda olmak istemektedir. Akdeniz'e kıyısı dahi bulunmayan Fransa, geleneksel sömürge dönemlerinden kalan hedefleri doğrultusunda bölgede bazı müttefikler edinme çabası içerisine girmiştir. Bunlar arasında Yunanistan, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve Mısır gibi Türkiye ile sorunlu ilişkilere sahip ülkeler bulunmaktadır. Öte yandan çok aktörlü bir meseleye dönüşen bölge sorunlarında Türkiye'ye karşı dışlayıcı bir politika benimseyen Fransa, Avrupa Birliği ve NATO'yu da yanına almaya çalışarak kendi pozisyonunu güçlendirme çabası içerisine girmiş ve bölgede Türkiye'ye karşı agresif politikalarla yönelmiş ve özellikle deniz yetki alanları meselesinde Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de gerçekleştirdiği faaliyetlere karşı AB nezdinde çeşitli yaptırım kararları alınması için ön ayak olmuştur. Bu çalışmada Fransa'nın Doğu Akdeniz'de izlemekte olduğu stratejiye değinilerek bölgede ortak hareket ettiği çeşitli aktörlerle birlikte Türkiye'ye karşı benimsediği siyaset tahlil edilmektedir.

- **Ahmet RENDE (Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi), Bir Devlet Dışı Aktörün Büyük Stratejisi: HAMAS Örneği**

Büyük stratejinin tanımlanması hususunda bir takım fikir ayrılıkları bulunmaktadır. Bazı araştırmacılar büyük stratejiyi salt askeri doktrinlerin üzerine inşa ederken, Paul Kennedy gibi uluslararası ilişkiler disiplininin olan araştırmacılar büyük stratejiyi diplomatik, askeri, ekonomik ve sosyal- kültürel kaynakların eşit ve faydalı bir şekilde kullanılması şeklinde tanımlamışlardır. Bazı araştırmacılar küresel ve bölgesel güçlerin büyük stratejiye sahip olabileceğini, küçük devletlerin ya da devlet dışı aktörlerin ise büyük stratejilerinin olamayacağını belirtmişlerdir. Buna karşı kendi diplomatik ilişkilerini belirleyen, askeri yapıya sahip, kendi finansal kaynağını yaratan ve belli bir ideoloji ya da sosyal faaliyetlerle toplumu mobilize edebilen devlet dışı aktörlerin de büyük stratejiye sahip olabileceği görülmektedir. Bu çalışmada, 1993 yılında Filistin ve İsrail arasındaki Oslo Barış görüşmeleri ile başlayan ve 2006 seçimleriyle devam eden süreçte Hamas'ın büyük stratejisi ele alınmıştır. Büyük Strateji kavramının ana hatlarıyla belirtilmesiyle başlayan çalışmada Hamas'ın büyük stratejisini şekillendiren faktörlerin neler olduğu ve nasıl belirlendiği, büyük stratejisini tercihlerin mi yoksa zorunlulukların mı belirlediğini, bölgede kurmuş olduğu diplomatik ilişkiler ve bu ilişkilerin Hamas'ın ekonomik ve askeri yapısına etkisi, Hamas'ın ideolojik yapısı ve sosyal programlarının halkı ne şekilde organize ettiği ve bunun büyük stratejisine etkisi incelenecektir. Ayrıca Hamas'ın 2006 seçimlerinde siyasallaşması ve sonrasında bölgede meydana gelen Arap Baharı ile birlikte büyük stratejisinde yaşanan süreklilik ve kopuşlar ele alınacaktır.

- **Nurbanu BULGUR (Doktora Adayı, Sakarya Üniversitesi), Doğu Akdeniz Çıkılmazında Avrupa Birliği'nin Sürdürülebilir Enerji Politikalarının Bölgeye Yansımaları**

Bir yönüyle enerji ihtiyacı, diğer tarafta ekolojik denge ve çevrenin korunması göz önünde bulundurulduğunda, uzun vadede artan enerji ihtiyacının karşılanmasında çevreye olası

zararları önlenabilir kaynakların kullanımı önem kazanmaktadır. Bu yaklaşım enerjinin sürdürülebilir kalkınma anlayışı ile sağlanmasını gündeme getirmektedir. Nitekim sürdürülebilir enerji politikalarının geliştirilmesi de sürdürülebilir kalkınmanın en temel boyutlarından biridir. Kavramın tanımı, 1992 yılında Rio’da gerçekleşen Dünya Zirvesi’nde kabul görmüş ve Rio Deklarasyonu’nun en önemli temel ilkelerinden biri; “bugün gerçekleşen kalkınma, günümüzün ve geleceğimizin gereksinimlerine tehdit oluşturmamalıdır” şeklinde açıklanmıştır. Doğu Akdeniz’in enerji jeopolitiği için önemli bir coğrafya haline gelmesi ise 2000’li yılların başında olmuştur. 2000’li yılların başında enerji fiyatlarının artması ve teknolojinin gelişimiyle birlikte başlayan keşifler sonucunda İsrail’de bulunan doğalgaz, Doğu Akdeniz’in öneminin artmasında başlıca etmenler arasındadır. Güncel gelişmelerle birlikte ise Doğu Akdeniz’de süregelen küresel ve bölgesel rekabet zamanla bir çıkmaza dönüşmüştür. AB de AB-Akdeniz İşbirliği ve 1995 Barselona süreçleri ile bölgeye yönelik politikasını hızlandırmıştır. Bu sebeple, sürdürülebilir enerji politikasını hedefleyen AB’nin, Doğu Akdeniz çıkmazında yürüttüğü enerji politikalarının analiz edilmesi amaçlanmıştır. Avrupa Birliği (AB)’nin Doğu Akdeniz’de sürdürülebilir bir enerji sistemi inşa etme potansiyelinin incelenmesi, 2030 ve 2050 sürdürülebilir kalkınma hedefleri bağlamında AB’nin iklim politikalarını destekleyeceğinden ve bölgesel ve küresel etkilere sebep olabileceğinden ötürü önem arz etmektedir. AB’nin bölgede yürüttüğü enerji politikalarının mevcut istikrarsızlık ve çatışma ortamına ekonomik ve siyasi etkisi çalışmanın konuları arasındadır. Özellikle Güney Kıbrıs- Yunanistan- Türkiye üçgeni düşüldüğünde AB’nin, sorunları sönümleyici etkisinin zayıf olduğu görülmektedir. Fakat çalışma içerisinde enerji politikaları bağlamında AB’nin, Doğu Akdeniz’e kıyı Ortadoğu ülkelerine (İsrail, Libya vb.) ve enerji mücadelesine taraf bölge ülkelerine etkileri araştırma neticesinde değerlendirilecektir.

09.00 – 10.00

Panel 1: ORTADOĞU’DA GÖÇ VE MÜLTECİLER

Panel Başkanı: Yusuf ADIGÜZEL (Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi)

- **Yakup AZAK, (Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi),** Türkiye’de Suriyelilerin Olası Talepleri Karşısında Yerleşik Halkın Değerlendirmeleri: Sosyal Psikolojik Değişkenler Üzerinden İnceleme

Bu çalışma, yerleşik halkın Türkiye’de ikame eden Suriyelilerden gelebilecek olası hak temelli bir talebe yönelik değerlendirmeleri üzerinde bir takım sosyal psikolojik değişkenlerin rolünü inceleme amacıyla yürütülmüştür. Türkiye’nin çeşitli şehirlerinde yaşayan orta yaş ve üzeri 352 kişiden oluşan yerleşik halktan katılımcıların sahip oldukları sosyal kimlik algıları, vatandaşlık özdeşim seviyelerinin, Suriyeliler ile sosyal ilişki istenirlik düzeylerinin, Suriyelilerden gelecek talebin değerlendirmesi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Verilerin çevrim içi anket uygulamasıyla Mayıs-Ağustos 2020 tarihleri arasında elde edildiği çalışmada nicel analiz yöntemlerin uygulanması planlanmaktadır. Katılımcıların farklı seviyelerdeki vatandaşlık özdeşim seviyeleri, sosyal kimlik algılarına ve sosyal ilişki istenirlik düzeylerindeki çeşitliliğe göre Suriyelilerin taleplerine yönelik değerlendirmelerinin anlamlı biçimde farklılık göstereceği beklenmektedir. (çalışma sosyal psikoloji alanında doktora tez çalışmasının bir kısmını içermekte olup analiz aşamasındadır).

- **Hilal ÇAKMAK, (Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi),** Suriyeli-Türk Kadın Dayanışma Ağı: İstanbul-Beykoz Örneği

Bu bildiride İstanbul Beykoz’da yaşayan Suriyeli göçmen kadınlarla bölgede yaşayan Türk kadınların birlikte oluşturdukları dayanışmaya dayalı örgütlenme biçimi, bu örgütlenme biçiminin zaman içinde geçirdiği değişim, yapılan nitel araştırma sonuçları üzerinden ele alınacaktır. Böylece bu dayanışma ağının oluşma ve gelişme sürecinin bölgenin toplumsal ilişkileri üzerinde nasıl bir dinamığa sahip olduğu anlaşılmaya çalışılacaktır. Suriye’den Türkiye’ye yapılan yoğun göçün toplumsal yapılanmada ve ilişki biçimlerinde birtakım değişiklikler gerçekleştirmiş ve gerçekleştirmekte olduğu artık rahatça gözlemlenebilmektedir. Hele ki bu göçün savaş mağduriyeti nedeniyle yapılmış zorunlu bir göç, göçle gelen nüfusun birçoğunun ise ellerinde mal varlığı olmadan göç etmiş kişilerden oluştuğu düşünüldüğünde; ev sahibi toplumla kurulan ilişki biçiminin başlangıçta koşulların da getirisiyle daha çok dayanışma ve yardımlaşma üzerine kurulduğu söylenebilmektedir. Bu anlamda araştırmanın amacı söz konusu dayanışma biçimlerinin bölgeye uyum sağlamada, kente, sosyal ve ekonomik yaşama tutunmadaki etkisini incelemektedir. Araştırmanın ana problemi söz konusu dayanışma ağının göçün düzensizliği ve yoğunluğunun bir yansıması olarak göçmenlerin ülkeye girişleri sonrası ihtiyaç duydukları yardımın öncelikle ilgili bölgelerde kurulan bireysel dayanışma ağları üzerinden sağlanmasıdır. Bu bireysel dayanışma ağının bir örneği, Türk ev hanımları ve Suriyeli göçmen kadınlar arasındaki yardımlaşma amaçlı oluşmuş örgütlülük üzerinde incelenmiştir. Bu minvalde hem Türk kadınları örgütleyen, yardımları toplayan ve ulaştırılmasını sağlayan ev hanımları ile hem de öncelikle kendi ihtiyaçlarını görece tamamlamış, ardından da yeni gelen göçmen aileleri tespit edip iletişimde oldukları Türk

kadınlara bilgi veren Suriyeli göçmen kadınlarla derinlemesine mülakatlar yapılmıştır. İki grup arasında oluşturulmuş olan organik dayanışma ağının yapısı takip edilerek bölgeye yerleşen göçmen ailelere ilk elden destek verenlerin bölgedeki yerel halk olduğu görülmüştür. En önemli tespit ise yardımlaşmaya destek veren yerli halkın tüm bunu kendi içinde oluşturdukları örgütlü bir dayanışma ağı ile yapıyor olmalarıdır. Öncelikle göçmen ailelerin evlerinin kurulması, eksiklerinin giderilmesi, düzenli bir işe yerleşmeleri konusunda destek olunması, çocuklarının okullandırılması bu dayanışma ağlarının temel hedeflerini oluşturmaktadır. Bu bildiride de söz konusu dayanışma ağına, bu ağın taşıdığı role ve etki düzeyine ilişkin tespit edilmiş bulgular paylaşılacaktır.

- **İ. Tuğçe DURMAZ, (Ortadoğu Uzmanı), İran-Türkiye-Avrupa Çerçevesinde Afgan Göçüne Dair Bir Değerlendirme**

Suriye’den sonra dünyanın en çok mülteci üreten ülkesi olan Afganistan, kırk yılı aşkın süredir göç sorunu ile karşı karşıyadır. SSCB’nin Afganistan’ı işgali ile başlayan süreç iç savaş, terör ve ekonomik sorunlarla birlikte günümüze kadar devam etmiştir. Şüphesiz en başta konumları gereği İran ve Türkiye Afgan göçünden en çok etkilenen iki ülke olmuş hem hedef hem de transit ülkeler olma özelliklerini uzun süre muhafaza etmişlerdir. Avrupa ülkeleri ise yine hedef ülke konumunda olmaları ve göçmen krizinin de tırmanması ile birlikte aldıkları kararlar neticesinde Afgan göçünün şekillenmesinde etkili olmuşlardır. Özellikle AB’nin genel anlamda göçü dışsallaştırma ve güvenlikleştirme stratejisi Türkiye’deki göçmen yoğunluğunun artmasına ve sorunun daha karmaşık hale gelmesine neden olmuştur. İran ise uzun süren ev sahipliğinde kısa vadede çözümler üretebilmiştir. Elbette çözümlerin beklentileri karşılar nitelikte olmamasının nedenleri arasında İran’daki sosyal ve siyasal değişimler ve de İran’a karşı uygulanan yaptırımlar da söz konusudur. Afganistan, göç sorunu ile tek başına mücadele edememektedir. Öyle ki Afgan halkı için “istikrarlı göçmenler” tabirinin yaygın olarak kullanılması, Afganistan’daki göç sorunun ne kadar büyük olduğunu ve devamlılığını hala koruduğunu gözler önüne sermektedir. ABD’nin 2001 yılında gerçekleşen müdahalesi Afganistan’ı iyice çıkmaza sokmuştur. ABD, Taliban’a karşı verilen savaşta istenilen başarıyı elde edemediği gibi yıllar sonra gerçekleşen ABD-Taliban anlaşması da gerilimi sonlandırmaya yetmemiştir. AB’nin finansal yardımlarının ve projelerinin Afgan göçünün temelindeki sorunların ortadan kalkmasında ne kadar etkili olduğu da tartışmalıdır. Tüm güvenlik sorunlarına rağmen Afgan göçmenlerin ülkelerine gönüllü geri dönüş adı altında gönderilmeleri ve sığınma arayışlarının görmezden gelinmesi İran’ın, özellikle de Türkiye’nin üzerindeki yükün artmasına neden olmaktadır.

10.10 – 11.10

Panel 2 SOCIETY AND POLITICS IN NORTH AFRICA

Chair: İsmail Numan TELCİ (Assoc. Prof., Middle East Institute Sakarya University)

- **Nigusu Âdem YIMER, (PHD Candidate, Sakarya University), The Ethiopia-Egypt Arms Race: A Pitfall on the Regional Water Diplomacy Battle**

Over the last decades the headstrong Nile water diplomacy between Egypt and Ethiopia hindered the probability of cooperation and pave the way for veiled animosity and distrust

between the two countries. Ethiopia contributes around 86% of the Nile water. However, Ethiopia is the least beneficiary of the Nile water from those eastern riparian states of the Nile. On the other side, Egypt, which contributes 0% of the Nile water protected Ethiopia and other upper riparian states from using the Nile water. After long decades of veiled animosity and hostility over the Nile water diplomacy, Ethiopia and Egypt entered into an overt hostility and military building in 2010s. As a result, in the history of Egypt and Ethiopia there is no time since 1875/76 that the two countries near to open war. This is mainly because since 2011 Ethiopia overtly challenged the hegemonic position of Egypt over the Nile by starting the construction of Africa's largest dam, GERD. This paper intends to make an issue why the hegemonic position of Egypt over the Nile is challenged by Ethiopia in the 2010s? Given the hegemonic position of Egypt over the Nile, how the discursive, diplomatic, and legal games helped Ethiopia to challenge Egypt's superior position over the Nile? How the situation led to arms race between Egypt and Ethiopia? In order to elucidate the dynamics of the challenge and counter challenge between the hegemonic Egypt and the non-hegemonic Ethiopia over the Nile, it is planned to use superior-subordinate hierarchical duality approach.

- **Zoulikha ALIANE (PHD Student, Middle East University) and Rim Hayat CHAIZ**, How did the Hirak Contribute into Socio-political Life in Algeria?

Since february 2019, Algerians countrywide have been in the streets protesting and advocating for big structural changes in the government, and taking down the president who has been in power for the last 20 years, despite suffering from a stroke in 2013 that left him paralyzed and basically mute. The protests were deemed successful by international observers especially after the resignation of the then-president and the arrest of many national figures (Businessmen and military) for corruption related charges. However, Algerians continued to protest since the main goal was not yet achieved which is the departure of all previous gov-related figures. Especially after the election that was marred by the low turnout, Abdelmajid Taboun was sworn in as the algerian president in December last year (who is a previous prime minister who served under the previous president for the last 20 years). Social media indeed had a big role in organizing and pushing the Hirak (peaceful protests) forward. Many regions organize themselves and call for a protest via Facebook or Twitter hashtags. and the government in place has used different methods to oppress the protesters, activists including journalists by jailing them. This big wave that immersed Algeria last year has brought a lot of political awareness and young people started to get involved in political debates, either by holding them at the streets or at universities or in zoom or other online platforms and sharing the debates online for people to access it. what we want to go through during our presentation / paper is: how did social media influence the uprising political awareness? To which extent had the Hirak had a role in socio- political changes on the ground? and what did young people contribute to either the hirak himself or the changes that were made at the government level?

- **Hasan İLKBAHAR (Research Assistant, Duzce University)**, Grand Renaissance Dam and Its impact on the Ethiopian-Egyptian Relations

The Nile River consisting of two tributaries from Lake Tana in Ethiopia (Blue Nile) and Lake Victoria in Uganda (White Nile), and unifying in Khartoum in Sudan is one of the longest rivers in the world. Also, flowing from the south to the north unlike the general conditions of other rivers is another key feature of the Nile. Egypt as a downstream country in the basin has been

the most influential and dependent actor in terms of getting benefits from the river. For this reason, Egypt and the Nile River have been used as the same meanings, and there has been a phenomenon that “Egypt is the Nile”. However, the Ethiopian declaration on the construction of the Great Renaissance Dam in 2011 over the Blue Nile shocked Egypt that this step can end Egypt’s long-standing dominance on the river. This study mainly focuses on the possible impacts of the Grand Renaissance Dam over the Ethiopian-Egyptian relations. By doing this, first of all, it briefly summarizes historical projects on the Nile done by Ethiopia. Secondly, it tries to explain the reasons why Ethiopia started such a project on the Nile. Thirdly, the study focuses on how Grand Renaissance Dam impacts the relations between Ethiopia and Egypt.

11.20 – 12.20

Panel 3: CUMHURİYETİN YÜZÜNCÜ YILINA DOĞRU TÜRK DIŞ POLİTİKASI

Panel Başkanı: Nebi MİŞ (Dr. Öğr. Üyesi, Ortadoğu Enstitüsü Sakarya Üniversitesi)

- **Ali ASLAN, (Dr. Öğr. Üyesi, İbn Haldun Üniversitesi), Türk Dış Politikasında Otonomi Arayışı: Statükodan Revizyonizme**

Uluslararası siyasette bir devlet başarılı olmak istiyorsa nasıl bir dış politika izlemelidir? Anaakım uluslararası ilişkiler teorileri bu tartışma sorusu etrafında bir araya gelir. Bu soruya verdikleri farklı cevaplarla da birbirlerinden ayrışır. Ayrışmanın odağında başarının tanımındaki farklılaşma yatmaktadır. Bazıları başarının kriteri olarak “herkes kadar güce sahip olmayı” (güvenlik) ön plana çıkarırken diğerleri “herkesten daha fazla güce sahip olmanın” (hegemonya) başarı sayılacağını dile getirir. Güvenlik ve hegemonya odaklı bu rakip yaklaşımların aslında tek bir üst amaca hizmet ettiğini söylemek mümkündür: Otonomi. Otonomi perspektifi bize devletlerin temelde en geniş hareket serbestisine, yani en ileri düzeyde kendi kaderini tayin etme özgürlüğüne sahip olma mücadelesi verdiklerini söyler. Bu açıdan güvenlik ve hegemonya hedeflerinin birbirinin alternatifi olduğu kadar birbirini tamamladığını da söylemek mümkündür. Mevcut düzeni koruyan statükocu bir aktör güvenlik, onu değiştirmek isteyen revizyonist bir aktör hegemonya perspektifini ön plana çıkararak otonomisini sağlamak -muhafaza etmek ya da yükseltmek- ister. Her ne kadar otonomi ortak zemin olsa da statükocu ve revizyonist amaçlar devletlere uluslararası sistemde belirleyici bir kimlik verir. Böylece, amaçlarındaki değişimlere ve farklılaşmalara bakarak bir devletin zaman içerisindeki niteliksel dönüşümünü ya da uluslararası sistem içerisinde devletler arasındaki esaslı ayrışmaları takip etmek mümkündür. Bu çalışma son dönem Türk dış politikasına odaklanmaktadır. Türkiye devletinin iç ve dış faktörlerin etkileşiminin sonucunda amaçlarındaki kaymalarla birlikte nasıl başka bir aktöre dönüştüğünü incelemektedir. Daha spesifik olarak, Türkiye’nin genel hatlarıyla statükocu bir aktörden revizyonist bir aktöre dönüşümünü analiz etmektedir. Bu haliyle, son dönemde Türk dış politikasındaki değişimi anlamaya ve açıklamaya odaklanan literatüre kavramsal bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

- **Turgay YERLİKAYA (Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Üniversitesi), Türk Dış Politikasının Batı Medyasında Temsili**

2010'lu yıllarda başlayan otoriterleşme ve eksen kayması eleştirileri ile Türkiye'nin izlediği dış politika arasında bir ilişki söz konusu mudur? Türkiye otoriterleştiği gerekçesiyle mi yoksa izlediği politikalar sonucunda mı bu söylem ortaya çıkmaktadır? Türkiye'nin hem bölgesinde hem de uluslararası düzlemde yürüttüğü otonomi arayışları, konvansiyonel dış politika tarzının değişimi olarak yorumlanmaktadır. Söz konusu otonomi arayışı, dış politikada bazı kırılmalara yol açtığı gibi eksen kayması ve otoriterleşme gibi söylemsel tartışmalara da kapı araladı. Bu söylemin etki alanını arttırma adına işlevselleştirilen basın-yayın araçları ise söz konusu kırılmaların belirgin biçimde hissedildiği yerler oldu. Öyle ki Türkiye'nin dış politikadaki hemen her adımı iç politik çekişmelerde bir tema olarak kendisine yer buldu ve hiç olmadığı kadar tartışıldı. 2009 yılına kadar hem Batı'da hem de Ortadoğu'da model ülke tartışmalarına konu olan Türkiye'nin bu dönemden sonra eksenini değiştirdiği iddia edilmektedir. Türkiye'nin otonomi arayışı üzerinden dış politikada yaşanan bu farklılaşma, hem yazılı-görsel hem de dijital medya ortamlarında kendisini söylemsel düzlemde yoğun biçimde hissettirmiştir. Bu çalışma Türkiye'nin Batı basınında yer alma (söylem) biçimlerinin dış politikada yaşanan bazı kırılma anları (otonomi arayışı) ile eşzamanlı gerçekleştiğini iddia etmektedir. Batı mediasındaki Türkiye temsiliyi inceleyerek söylem alanını ve bunun gerçekliğini tartışmaya açmayı hedefleyen bu tebliğ, eksen değişikliği ve otonomi gibi kavram setleri üzerinden tartışmayı somutlaştıracaktır. Bu kapsamda Türkiye-İsrail arasında gerilime yol açan Davos Krizi (one-minute) ve BM'de İran'a amborga görüşmeleri milat olarak kabul edilecek ve sonrasında 2013 Gezi Parkı protestoları, 15 Temmuz darbe girişimi ve 2017 Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi referandumu ile birlikte Türkiye temsiliinin tedrici olarak negatife evrildiği iddia edilecektir.

- **Abdullah ERBOĞA (Araştırmacı, SETA), Türk Dış Politikasının Ortadoğu'da Düzen Arayışı**

Arap İsyanları ile Ortadoğu uluslararası sisteminde değişim/dönüşüm yönünde fırsatlar meydana gelmiş ancak gerek bölgedeki statükocu güçlerin gerekse bölge dışı aktörlerin müdahil olmalarıyla yeni bir bölgesel düzene geçilmesinin önü kesilmiştir. Ortadoğu'daki toplumsal dinamizm ciddi şekilde akamete uğramış ve siyasal muhalefetin bir daha ortaya çıkmaması için darbe seçeneğine bir kez daha başvurulmuştur. Bu açıdan Mısır Darbesi, Ortadoğu uluslararası sisteminde bir kırılma noktası olmuş ve bölgesel düzene yönelik değişim talepleri sert karşılık görmüştür. Arap İsyanları sürecinde Türkiye'nin Ortadoğu politikası kendi imkanlarını ve kısıtlarını test etmiştir. Türkiye'nin Ortadoğu bölgesindeki stratejik hedefleri ile ulusal kapasitesi arasında bariz bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Türkiye'nin dış politikada belirlediği stratejik hedefler ile materyal ve fikirsel kapasite yetersizliği arasında bir açmaz olduğu bu süreçte açık bir şekilde görülmüştür. Ortadoğu'da devlet ve toplum düzeyinde yeni bir söylem oluşturma gerekliliği Türk dış politikasının en acil ihtiyaçlarından biri olarak karşımıza çıkmıştır. Bu bildiri Neden Türkiye Ortadoğu politikasında yeni bir paradigma değişikliğine gitmeli? sorusuna odaklanmaktadır. Ortadoğu uluslararası sistemindeki hareketlilik halihazırda devam ederken, 2023'te Cumhuriyet'in yüzüncü yılını kutlayacak olan Türkiye'nin, kısa ve orta vadede nasıl bir Ortadoğu politikası inşa etmesi gerektiği üzerinde durulacaktır. Bu kapsamda Türkiye'nin küresel ve bölgesel

düzlemdeki ittifak tercihleri ve bu tercihlerin ortaya çıkaracağı muhtemel maliyetler ve fırsatlar ele alınacaktır. Türkiye'nin bölge siyasetinde öncelikli hedefleri ile materyal kapasitesi arasındaki uyum tartışılacaktır. Benzer şekilde Türk dış politikasının bölgesel düzene ilişkin perspektifi ile söylem kapasitesinin boyutları arasındaki ilişkiye bakılacaktır. Dolayısıyla Türkiye'nin dış politikadaki hedefleri, bu hedefleri gerçekleştirmek için takip ettiği yöntem ve bu yöntemi uygulamak için elindeki araçlar arasındaki ilişki tartışılacaktır.

12.30 – 13.50

Panel 4: MAKING SENSE OF THE ARAB UPRISINGS AFTER A DECADE

Chair: Hatice Rumeysa DURSUN (Assist. Prof. Dr., Sakarya University)

- **Taylan Özgür KAYA (Assoc. Prof., Necmettin Erbakan University),** The European Union and the MENA in the post-Arab Spring Era: A Case of Pragmatic Engagement

This paper aims to analyze EU's engagement with the Middle East and North African (MENA) countries in the post-Arab Spring era. Since security and stability in the MENA is a strategic priority for the EU, it has pursued a stabilization strategy towards the region. This strategy has two main dimensions: normative and security. While normative dimension prioritizes promotion of norms and values as a guarantee for stability and resilience in the MENA; security dimension prioritizes containing security challenges coming from the MENA as a means of securing stability and resilience in the MENA. If domestic situation in the targeted MENA country is favourable, which means the elites in the targeted MENA country have a pro-democracy orientation and the country is stable and resilient, the EU can pursue both dimensions. However, if the elites in the targeted country is pro-security oriented rather than pro-democracy oriented and the country is unstable and unresilient, the EU is forced to make a choice between two dimensions, in that case the EU privileges security dimension over normative one in trying to guarantee its own security. Thus, the domestic politics in targeted countries determines EU's choice of dimension in engaging with the MENA countries. The EU's this stability/resilience-oriented approach pushes it to act as a pragmatic actor in engaging with the MENA countries rather than a pure normative or interest-oriented realist actor. Depending on domestic situation in the targeted MENA country, the EU pursues a security-oriented stabilization strategy together with a democracy-oriented one or prioritizes former over the latter in trying to guarantee its own security.

- **Basem MAHMUD (Dr., University of Granada),** A Grounded Theory for Understanding the Arab Uprisings and the Last Refugee Waves

This contribution aims to present the new-life hope theory that was developed using constructivist grounded theory methodology based on a sample of 33 Syrian refugees and asylum seekers in Berlin (interviews conducted between 2015-2017). The *hope of starting a new life in a place* (built on four elements; dignity-recognition, empathic emotions, legal status, material satisfaction) concerns both time (future) and place. Based on the presence or absence of this hope in a given place, social actors decide whether they should fight or flee. In a new society, fighting means dealing with the challenges of starting a new life, while fleeing means seeking another place with better opportunities. In the context of the home country,

‘fighting’ may take different forms: from silence to engaging in ‘resistance’ activities against totalitarian regimes. Participation in demonstrations or protests against these kinds of states involves great risk (i.e. torture or execution) and is therefore very different from participating in more general political activism with clear objectives like political or economic reforms. The first is about transcendent hope, while the second is about ultimate hopes. Nevertheless, when the hope of starting a new life in a place becomes weak, the only alternative is flight. Migration here becomes a searching for a place where *the hope of starting a new life* finds fertile ground that allows it to develop.

- **Hatice Rumeysa DURSUN (Assist. Prof. Dr., Sakarya University),** From the Ideal of United Maghreb to the Arab Spring: The Failure of the Arab Maghreb Union

The Arab Maghreb Union (AMU), which was established by the countries of the region known as North Africa, also called as the Maghreb, to strengthen regional cooperation, draws attention as an organization that has lost its effectiveness today. This study examines the factors that affect the "failure" of AMU. The discussions for the AMU to gain an active structure, which was established with the participation of Morocco, Tunisia, Algeria, Mauritania and Libya in the late 1980s, have increased even more in the current political crisis in Libya. The ideal of "a united Maghreb" was actually a political argument used to mobilize the people of the region against the colonial powers during the struggle for independence long before the establishment of the AMU. Many reasons can be put forward to explain why the leaders of the region, who used the ideal of creating a "united Maghreb" in their discourses, did not show enough will to achieve this dream. Economic troubles, conflict over Western Sahara, intervention of international actors in the region are some of these reasons. The concept of "path dependency" in historical sociology offers an approach that will shed light on the AMU's coming to today as an ineffective institution. According to this concept, events that took place before in the historical process have a determining role on events that may occur later. Therefore, certain political developments are effective in the similar characteristics of the political developments that came after them. In this context, it was thought that AMU would create a common platform for regional cooperation on issues such as economic problems encountered in the 1980s, foreign interventions in the region, and the solution of the Western Sahara problem. However, it can be seen that these same listed problems are still important in explaining the ineffective structure of the AMU from past to the present. With the Arab Spring, the popular uprisings in Tunisia, Libya, Algeria and Morocco gave a ray of hope for the revival of the AMU. However, it can be observed that the Maghreb states are still unable to demonstrate a common attitude towards regional problems in this period of uncertainty in Libya.

- **Mustafa Cüneyt OZŞAHİN (Assist. Prof. Dr., Necmettin Erbakan University),** Political Economy of Social (Im)mobility in the Arab Gulf during the Arab Uprisings

This study aims to understand the factors which made Arab Gulf countries immune to social upheaval since the 2010s. For this purpose, political, economic, and social context in the Gulf region during the Arab Uprisings were investigated respectively. Employing economic data covering pre-Arab Spring and post-Arab Spring periods for selected countries, this study argues that government spending emerges as a key determinant that enables Gulf societies' inaction.

In this line, eight Arab Gulf countries, Kuwait, Bahrain, Iraq, Oman, Qatar, Saudi Arabia, and the United Arab Emirates, were analyzed as comparative cases to show the nexus between protest behaviors and distributive policies.

14.00 – 15.20

Panel 5: TÜRKİYE–ORTADOĞU İLİŞKİLERİ VE SURİYE İÇ SAVAŞI

Panel Başkanı: Nuri SALIK (Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

- **Arda ERCAN (Dr. Öğr. Üyesi, Kocaeli Üniversitesi), İran Toplum Yapısında Türkler ve Türkiye – İran İlişkileri**

İran nüfusu hem etnik ve dini açıdan heterojen bir yapıya sahiptir. Ülkede Farsların dışında Türkler, Kürtler, Beluçlar, Araplar ve diğer halklar yaşamaktadır. Dini bakımdan ise çoğunluğu Şia mezhebindedirler. Farklı etnik ve dini grupları barındıran İran'da kimlik temelli anlaşmazlıklar sürekli ortaya çıkmaktadır. Her ne kadar Tahran bu tür olayları dışa yansıtmamaya çalışsa da, ülkedeki gelişmeler sosyal medya araçlarının gelişmesi sonucu gizlenemez bir hal almıştır. İran Azerbaycan'ında farklı verilere göre 10 milyon ile 35 milyon arasında Türk kökenli topluluk yaşamaktadır. Bu bölgede yaşanan sorunların en büyüğü, kimlik sorunudur. Bu coğrafyada yaşayan halk etnik olarak Türk kökenlidir, mensup oldukları din ise İslam'ın Şia mezhebidir. İranlı Azerbaycan Türkleri Oğuz dil grubu, Azerbaycan Türklerine yakın bir dilde konuşurlar. Aynı zamanda Anadolu Türklerini konuştukları Türkçeye de yakındır. Bölgede yaşayan Azerbaycan Türkleri kimlik mücadelesi vermeye devam etmektedirler, tarih boyunca Rus ve Fars hegemonyası altında kendi dilini, geleneklerini, soy kökünü kaybetmemek için kültürel kimlik arayışlarını, bu yolda büyük bedeller ödeyerek bugüne kadar taşımıştır. İran'daki totaliter sistem ise, ülkede yaşayan halkları birleştirmek amacıyla Şia Müslümanlığı ve İranlılık kimliğini kullanmaya çalışmaktadır. Hemen hemen hepsi Şia olan Azeri Türklerine Şia propagandasının etki etmediği, fakat Farslık kimliğinin yayılmaya çalışılması ve Fars olmaya diğer azınlıkların kimliklerine meydan okuyan asimilasyon politikası, temel insan haklarını zedelemektedir. Bu durum İranlı Azerbaycan Türkleri açısından bir ikilem yaratmaktadır. Bir yanda sistemle bütünleşme ve diğer yanda sistemden ayrılma eğilimleri bir arada yaşanmaktadır. Dolayısıyla İranlı Azerbaycan Türklerinin sistem içinde yer almasında ortak mezhep olan Şiilik unsuru bir ölçüde etkin olurken, aynı zamanda Farslaştırama politikası milliyetçilik duygularını uyandırmaktadır. Bu çalışmanın amacı İran'da yaşayan Türk azınlıklarının İran toplum modeli içindeki yerinin ve Türkiye- İran ilişkilerindeki rolünün analiz edilmesidir.

- **Aylin MERCAN (Yüksek Lisans Öğrencisi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi), 2000'li Yıllardan İtibaren Türkiye'nin Körfez Ülkelerine Yönelik Değişen Dış Politikası: Katar Örneği**

2000'li yıllara kadar Türkiye'nin Körfez bölgesine yönelik yürüttüğü politikayı iç ve dış dinamikler bağlamında şekillendiren iki ana unsur olmuştur. Türkiye'nin iç dinamikleri açısından değerlendirildiğinde; tarihsel bağ, komşuluk politikası, coğrafi yakınlık, ekonomik ve siyasi unsurlar bağlamında İran-Irak ekseninde bir Körfez politikası izlenmiştir. Ancak 1979

İran Devrimi, Sovyetler Birliği'nin (SB) Afganistan'ı işgali, İran-İrak Savaşı, Körfez Savaşı gibi bölgede yaşanan dış dinamikler ve bölge güvenliğini tehdit edici olayların yaşanması Türkiye'nin Suudi Arabistan'ı ön plana çıkaran bir dış politika izlemesine neden olmuştur. 2000'li yıllardan itibaren ise hem Türkiye'nin iç politikasında ve dış politikasında meydana gelen değişimler hem de bölgede yaşanan gelişmeler bu sefer Türkiye'nin Körfez politikasında Katar'ın ön plana çıkmasını sağlamıştır. Türkiye'nin Katar ile tarihsel derinliğinin olmasının yanı sıra iki ülkede başa gelen siyasi liderlerin tutumları, ekonomik ve siyasi çıkarlar ilişkilerin gelişmesinde itici güç olarak bölgede benzer dış politika benimsemelerinde etkili olmuştur. Özellikle 2010 yılında Tunus'ta başlayıp Ortadoğu ülkelerindeki yönetimleri sarsan Arap Baharı sürecinde, Müslüman Kardeşler, Hamas, Yemen ve Libya konularında iki ülkenin benzer dış politikalar benimsediği görülmüştür. Bu çalışmada, 2000'li yıllardan itibaren Türkiye'nin değişen Körfez politikası Katar özelinde incelenecektir. Ayrıca gelişen ilişkiler ile birlikte iki ülkenin bölgede benzer dış politikalar üretmesine sebep olan etkenler üzerinde durularak iki ülke arasındaki ilişkilerin geleceğine yönelik çıkarımlarda bulunulmaya çalışılacaktır.

- **Necmettin IŞIK (Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi),** Stratejik Diyalog Model Bağlamında Kuzey Suriye Çatışma Alanının Analizi

Ortadoğu'da birçok otoriter yönetimin ve tek adam rejiminin sarsılmasına neden olan Arap Baharı, son olarak Baas Partisi'nin hâkim olduğu ve Beşar Esad'ın yönettiği Suriye'de baş göstermiştir. Ancak diğer ülkelerden farklı olarak, küresel, bölgesel ve yerel güçlerin katılımıyla Suriye'de çok katmanlı bir savaş ve çatışma durumu yaşanmış ve durum günümüzde halen çözülebilmemiş değildir. 2011 yılından bu yana Suriye'de yaşanan çatışma süreci belli aralıklarla ülkenin kuzeyinde de görülmüştür. Bu bölgede mevcut durumda Türkiye-Suriye Milli Ordusu, ABD-PYD, Rusya ve Suriye Rejimi faaliyet göstermektedir. Bir anlamda, devletler, devlet-dışı silahlı aktörler ve terör örgütleri farklı amaçlarla bu bölgede varlıklarını sürdürmektedir. Çok aktörlü siyasal yapının mevcudiyeti Suriye ve özelinde Kuzey Suriye'de çatışmanın nihai olarak sonlandırılmasını zorlaştırmaktadır. Kürtler dışında birçok etnik ve dini grubun yaşadığı Kuzey Suriye hem Suriye iç savaşı esnasında hem de iç savaş öncesinde bir çatışma alanı olagelmıştır. Bu bağlamda, bu çalışma, bir çatışma alanı olarak Kuzey Suriye bölgesini analiz edecektir. Bu analizi yapmak için yöntem olarak Stratejik-Diyalog Model kullanılacaktır. Stratejik-Diyalog Model'e uygun olarak Kuzey Suriye'de çatışmanın tarihsel arka planı, çatışmaya neden olan faktörler ve aktörler analiz edilecektir. Son olarak, çatışmanın çözümü için gelecekte uygulanabilecek muhtemel çözüm yolları üzerinde durulacaktır.

- **Pınar Özden CANKARA (Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi),** Fırsatlar, Olasılıklar ve Tehditler Bağlamında İsrail'in Suriye İç Savaşı'na Yönelik Politikası

Tarihsel süreçte defalarca birbiriyle savaşan İsrail ve Suriye yıllardır derin sınır sorunları yaşamakta ve birbirini potansiyel tehdit olarak algılamaktadır. İsrail'in Mısır ile ilişkileri düzelttiği Camp David süreci sonrasında bile, Suriye ile ilişkileri uzun yıllar gergin kalmaya devam etmiştir. İsrail, Golan Tepeleri'ni işgal altında tuttuğu sürece de durum değişmemiştir. 2000'li yıllarda ABD'nin Suriye'yi "haydut ülke" listesine koymasıyla beraber ülke İran ile bir

yakınlaşma içerisine girmiştir ve 2006 yılındaki Lübnan Savaşı'nda Hizbullah'ı desteklemiştir. İsrail bu tercihleri nedeniyle Suriye'yi ciddi bir tehdit olarak görmüştür. Bu gergin atmosfer Arap Baharı olaylarına kadar sürmüştür. Arap Baharı sürecinde ise İsrail önceleri gelişmeleri sessizce izlemiştir. Bu noktada İsrail, İran ve Hizbullah ile işbirliği yapan Beşar Esad rejiminin değişmesinin kendi çıkarına uygun olacağını düşünmekte ancak bir yandan da Suriye'nin parçalanması veya İran ile Hizbullah gibi İsrail'in en büyük düşmanlarının Suriye topraklarında güçlenmesi ihtimalinden tedirgin olmaktadır. İsrail, Suriye ile olan sınırında yeni güvenlik önlemleri alırken bir yandan da neler yapabileceği sorusunu masaya yatırmıştır. Bu çalışmanın amacı İsrail'in Suriye ile olan tarihsel sorunlarının bilincinde olarak, ülkenin Suriye'de dokuz yıldır devam eden iç savaşta tavrını ortaya koymaktır. İsrail'in en korktuğu şey Suriye topraklarında İsrail-karşıtı güçlerin ya da radikal İslamcı grupların mevzi kazanmasıdır. Çalışma İsrail'in Suriye'de olasılıklar karşısında nasıl önlemler almaya çalıştığını ve oluşan güç boşluğunu fırsata çevirebilmek için neler yaptığını ortaya koyma iddiasındadır. Çalışmanın ulaştığı sonuç İsrail'in Suriye'de kısıtlı bir etkisinin olduğu ve Rusya'nın aldığı pozisyon nedeniyle İran'ın Hizbullah desteğini kesemediğidir. İsrail'in Suriye meselesinde önünde çok miktarda olasılık ve potansiyel tehditler olduğu halde, çok da iyi seçenekler olmadığı görülmektedir.

15.30 – 16.30

Panel 6: KÖRFEZ'DE SİYASET VE GÜÇ DENGESİ

Panel Başkanı: Kemal İNAT (Prof. Dr. Ortadoğu Enstitüsü Sakarya Üniversitesi)

- **Talha KÖSE, (Doç. Dr., İbn Haldun Üniversitesi), Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da Küçük Devletler ve Devrimci ve Devrim Karşıtı Dış Politikaların Mücadelesi**

Bu çalışma 2010 yılı sonunda başlayarak Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesinde köklü siyasal dönüşümü tetikleyen Arap İsyanlarının bölgesel jeopolitiğe etkilerine odaklanmaktadır. Bölgede isyanların yayılması, isyanların görülmediği ülkelerin liderlerini de harekete geçirmiştir. Bölgedeki ülkelerin liderlerinden önemli bir bölümü rejimlerini değişim dalgasının dışında tutmak için politikalar geliştirme çabası içinde olmuşlardır. Türkiye ve Katar gibi bölgesel aktörler ise değişim dalgasına olumlu yaklaşıp süreçte demokratikleşme adımlarını desteklemişlerdir. Arap İsyanlarının getirmiş olduğu siyasi değişim dalgası ve bu bağlamda oluşan jeopolitik rekabet devrimi ve değişimi destekleyen ve devrime karşı olan rejimleri karşı karşıya getirmiştir. Özellikle Birleşik Arap Emirlikleri ve Suudi Arabistan devrim karşıtı bloğun başını çekmektedirler. Bu bloğa Mısır'daki Abdülfettah Sisi rejimi, Bahreyn, Ürdün gibi bölge ülkeleri doğrudan destek verirken Rusya, İsrail ve Fransa gibi aktörle dolaylı destekte bulunmuşlardır. ABD ve Britanya gibi aktörler ise konu ve ülke bazlı pragmatik politikalar benimsemektedirler. Değişim dalgasını destekleyen başlıca ülkeler ise Türkiye ve Katar'dır. İsyanların başlangıcında birçok Batılı devlet siyasal değişime destek vermekteydiler. Bu politikalar zamanla sönümlenmiştir. Bu çalışma bölgede devrimci ve karşı devrimci kamplarda kalan görece küçük iki ülkenin: Katar ve Birleşik Arap Emirliklerinin devrim sonrası jeopolitik rekabetlerini ele almaktadır. Böylesi iki küçük ülkenin yapısal değişim denkleminde daha etkili aktörlere eklemlenmek yerine neden güçlerinin ötesinde etkili dış politika arayışı içinde

oldukları ve bu arayışlarını hangi stratejik araçlarla gerçekleştirmeye çalıştıkları bu sunumun temel konusudur.

- **Mustafa CANER, (Arş. Gör., Ortadoğu Enstitüsü Sakarya Üniversitesi), İsrail-Körfez Yakınlaşması: İran'ın Çevrelenmesinde Yeni Bir Sayfa mı?**

2020'nin Ağustos ayında BAE'nin ve daha sonra Eylül ayında Bahreyn'in İsrail ile diplomatik ilişkilerini normalleştirdiklerini açıklamaları, Ortadoğu siyasetinde yepyeni bir sayfanın açılıp/açılmadığı tartışmalarını beraberinde getirdi. Kimilerine göre artık yepyeni bir dönem başlıyor, Körfez siyasetindeki güç ilişkileri yeniden şekilleniyor ve Filistin meselesi ya da İran nükleer sorunu gibi Ortadoğu'nun kronikleşmiş problemlerine dair yeni senaryolar gündeme geliyordu. Kimileri ise yapının malumun ilamı olduğunu ileri sürüyor ve pratikte değişen bir şeyin olmayacağını iddia ediyordu. İsrail'in diplomatik olarak tanınması, nereden bakılırsa bakılsın Ortadoğu siyaseti açısından tarihsel bir kavşak olarak yorumlanabilir. İsrail sorunu, İsrail devletinin kuruluşundan bu yana Ortadoğu'nun kilit meselelerinden olagelmıştır. Savaşlar, çatışmalar ve göçler gibi önemli çıktılara sebep olan bu sorun, Filistin ve Lübnan gibi ülkelerin siyasi ve toplumsal geleceğini ise ipotek altına almıştır. Bu çalışmanın amacı, Körfez Arap ülkeleri ile İsrail arasındaki diplomatik normalleşme süreçlerinin İran-Körfez ilişkilerini dönüştürücü potansiyelini tespit etmektedir. Bu potansiyeli ortaya koyabilmek için ilk olarak İran ve Körfez Arap ülkeleri arasındaki ilişkileri belirleyen dinamiklerin neler olduğu sorusuna yoğunlaşılmıştır. Bahsi geçen parametrelerin tarihsel mi yoksa yapısal mı olduğu sorusuna cevap aranmıştır. Ayrıca, İran ve Körfez arasındaki aktüel işbirliği/gerginlik konuları masaya yatırılarak tüm bu hususlarda İsrail ile normalleşmenin muhtemel tesirlerine ilişkin çıkarımlarda bulunulmuştur. Körfez'de İran karşıtı cephenin genişleyip genişlemeyeceği, İsrail ve diplomatik olarak normalleştiği ülkelerin doğal bir İran karşıtı cephe oluşturup oluşturmayacakları gibi tali sorular da bu bağlamda yanıtlanmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak, İsrail ile diplomatik normalleşmenin Ortadoğu'da ciddi yapısal dönüşümleri tetikleyecek bir süreci başlatacak potansiyeli olsa da sürecin doğrusal ve pürüzsüz işleminin mümkün olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

- **Melih YILDIZ (Doktora Öğrencisi, Ortadoğu Enstitüsü), Suudi Arabistan ile İran Arasındaki Askeri Güç Dengesi**

Basra Körfezi sahip olduğu zengin doğal kaynaklar sebebiyle dünyanın en stratejik bölgeleri arasındadır. Bölge, büyük oranda bu özelliğinden dolayı yakın tarihinde birçok savaşa sahne olmuştur. Bölge ülkelerinin yanı sıra küresel güçlerin de dahil olduğu bu savaşlar bölgesel aktörlerin geleneksel politikaları üzerinde büyük değişikliklere yol açmıştır. Şah döneminde ABD ile yakın ilişkileri bulunan İran, devrim sonrasında Washington'un düşmanları listesinde hızla üst sıralara çıkmıştır. İran'ın Ortadoğu'da nüfuzunu artırmaya yönelik politikaları ise Körfez'deki Arap devletleri tarafından tehdit olarak algılanmış ve Suudi Arabistan öncülüğünde bir blok meydana gelmiştir. ABD'nin Körfez Savaşları ile bölgedeki etkisini artırması ise bölgedeki güç dengesini İran aleyhine etkilemiştir. Körfez'deki bu çatışmacı ve gergin ortam bölge ülkelerinin askeri güçlerini bir dış politika aracı olarak çok sık kullanmalarına neden olmaktadır. Bu durum bölgenin iki büyük ülkesi olan Suudi Arabistan ve İran arasındaki askeri güç dengesi analizinin önemini artırmaktadır. Yaptırımlar ile

zayıflatılmış bir ekonomi tarafından desteklenen İran'ın askeri gücü ile zengin doğal kaynakları sayesinde elde ettiği ekonomik kaynakları büyük bir askeri güç oluşturmak amacıyla harcayan Suudi Arabistan'ın askeri gücü arasındaki dengenin analizi ABD'nin bölgedeki askeri varlığı da düşünüldüğünde Tahran aleyhine sonuçlar ortaya koymaktadır. Bununla birlikte dünyanın en büyük askeri gücü olmasına rağmen ABD'nin bile sınırlı bir kapasitesi bulunmaktadır. Çin'in ekonomik ve askeri olarak hızla büyümesi gibi uluslararası politikada meydana gelen önemli gelişmelerin Washington'un Basra Körfezi'ndeki askeri gücünü farklı coğrafyalara kaydırma ihtimali bulunmaktadır. Meydana gelebilecek böyle bir olayın bölgedeki askeri güç dengesi üzerinde önemli etkileri olacaktır.

16.40 – 17.40

Panel 7: TÜRKİYE PERSPEKTİFİNDEN DÖNÜŞEN ORTADOĞU

Panel Başkanı: Ahmet UYSAL (Prof. Dr. ORSAM Başkanı)

- **İsmail Numan Telci (Doç. Dr., ORSAM Başkan Yardımcısı ve Körfez Çalışmaları Koordinatörü),** Ortadoğu Siyasetinde Körfez'in Artan Rolü ve Türkiye'nin Pozisyonu

Körfez bölgesi ülkeleri son yıllarda giderek daha fazla Ortadoğu siyasetinde belirleyici aktörler olarak öne çıkmaktadırlar. Arap devrimleri sonrası süreçte bu ülkeler Ortadoğu siyasetini domine eden aktörler haline gelmişler, Mısır'dan Yemen'e, Libya'dan Suriye'ye birçok bölgesel gelişmede hayati rol oynamışlardır. Bu bağlamda özellikle Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan ve Katar gibi ülkelerin yoğun bir dış politika aktivizmi içerisinde oldukları gözlemlenmektedir. Geçmişte dış politikadan ziyade iç siyasi gelişmelere odaklanan, ekonomik kalkınma süreçlerini önceleyen ve bölgesel konularda küresel aktörlerin dış politika önceliklerine sırtını dayayan Körfez ülkeleri, son yıllarda bu tutumların tersi yönde bir çizgi içerisinde olmuşlardır. Körfez ülkelerinin hangi nedenlerle ve ne tür motivasyonlarla bu yönde bir siyasi tutum içerisinde oldukları halen anlaşılmaya çalışılan bir husus olarak bölge uzmanlarının dikkatini çekmektedir. Günümüz Ortadoğu siyasetinde bu derece merkezi bir konum alan Körfez ülkelerinin bölgesel politikalarda bu artan etkisi ve rolüne odaklanacak olan bu çalışma hem tarihsel bir bakış açısından hareket edecek hem de güncel siyasi gelişmeler ışığında çıkarsamalarda bulunacaktır. Bununla birlikte Körfez'deki aktörlerin bölge siyasetinde bu derece yoğun bir angajman içerisinde olmaları, yine son yıllarda benzer bir dış politika çizgisi izleyen Türkiye için dikkatle izlenmesi gereken bir konu haline gelmiştir. Birçok bölgesel krizde Körfez'deki aktörlerle birlikte müdahil olmak durumunda kalan Türkiye, BAE ve Suudi Arabistan gibi bölgenin en önemli iki aktörüyle farklılaşan politikalar izlerken, Katar gibi etkin bir dış politika oyuncusuyla birlikte hareket etmektedir. Çalışmada bir taraftan Körfez'in bölge siyasetindeki artan rolü incelenirken, diğer taraftan Türkiye'nin bu denklemde nasıl bir pozisyon benimsediği ele alınmaktadır.

- **Oytun ORHAN (ORSAM Levant Çalışmaları Koordinatörü),** Suriye Krizi ve Türkiye

Türkiye'nin Suriye krizine yaklaşımını üç evrede ele almak mümkündür. İlk aşama Suriye'de ayaklanmanın başladığı Mart 2011 tarihinden Eylül 2011 ayına kadar devam

eden “angajman” dönemidir. Bu dönemde Türkiye Esad rejiminin iktidarı bırakması konusunda sert bir tutuma sahip olan uluslararası toplumun geneli ile Suriye yönetimi arasında kalkan vazifesi görmeye çalışmıştır. Rejimin ayaklanmayı siyasi yöntemler kullanarak bastıracağına ilişkin inanç ile hareket edilmiştir. Rejimin sadece güç kullanarak ayaklanmayı bastıracağının anlaşılması ile Türkiye Eylül 2011 itibarıyla “baskı ve izolasyon” politikası uygulamaya başlamıştır. Türkiye bu dönemde, rejimin güç kullanımının artmasına paralel olarak Suriye muhalefetine aktif destek vermeye başlamıştır. Türkiye hem siyasi hem de silahlı muhaliflere desteğini kademli olarak artırmıştır. Türkiye’nin Suriye politikasında son aşama ise sahada ortaya çıkan yeni gerçekliğe göre Suriye politikasını yeniden şekillendirdiği “adaptasyon” dönemidir. İç savaşın uzaması ile beraber Türkiye açısından Suriye topraklarından kaynaklı tehditler çeşitlenmeye başlamıştır. Esad rejimine ek olarak PKK’nın Suriye kolu PYD ve ona bağlı milis güç YPG’nin Kuzey Suriye’nin önemli bir bölümünde kontrolü ele geçirmesi ve taraflı egemenlik ilanında bulunması, terör örgütü Irak ve Şam İslam Devleti’nin yine aynı coğrafyada kontrol sağlaması, Suriye’de istikrarsızlığın uzun yıllar devam edeceğinin anlaşılması, Suriyeli mülteci akınının artarak devam etmesi ve sınır güvenliğinin risk altına girmesi bu tehditler arasında sayılabilir. Suriye kaynaklı yeni tehdit alanlarına paralel olarak Türkiye genel Suriye politikasını korumakla birlikte güvenlik ve kuzey cephesine odaklı bir Suriye politikası geliştirmeye başlamıştır.

- **Bilgay DUMAN (ORSAM Irak Çalışmaları Koordinatörü), Irak Siyasetinde Temel Dinamikler ve Türkiye’nin Tutumu**

2003 yılında ABD’nin müdahalesi ile Irak’ta köklü değişiklikler gerçekleşmiştir. Demografik olarak çeşitli bir nüfusa sahip olan Irak’ta idari sistem üniter bir yapıdan federal bir yapıya doğru evrilmiştir. Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, yerel yönetimlerin merkezle olan çatışmasını arttırdığı gibi yereldeki demografik grupların yerel siyasetin temel aktörü olmasına yol açtığı açmıştır. Anayasa’nın kabul edilmesinin üzerinden yaklaşık 15 sene geçmesine rağmen grupların yerelden aldıkları destek nedeniyle uzlaşıya varılamaması ülkede terör örgütlerinin güç kazanmasına imkan sağlayan zemine neden olarak ülkeyi dış müdahaleye açık hale getirmiştir. Iraklı tarafların hamisi arayışları başta ABD ve İran’ın vekilleri aracılığıyla Irak’ı bir çatışma alanına çevirmiştir. Bu doğrultuda oluşan siyasi kutuplaşma ülkedeki siyasi istikrara zarar verdiği gibi terör döngüsünün devam etmesini sağlamıştır. Ayrıca siyasi taraflar arasındaki güvensizlik devlet kurumlarındaki kurumsallaşma sürecine zarar vermiş ve dikey bir eksen olarak halka da yansımış ve Iraklılar arasında da güvensizliğin kökleşmesine neden olmuştur. Irak’taki bu atmosfer, Arap ve Kürtlerden sonra ülkenin üçüncü aslı unsuru olan Irak Türkmenlerini de etkilemiştir. Ancak bu dinamikler Iraklıları etkilediği kadar Irak’ın komşuları ile olan ilişkileri üzerinde de görülmüştür. Zira Türkiye ve Irak ilişkilerinin temeline güvenlik ve ekonominin yerleşmesi bu durumun bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

17.50 – 18.50

Panel 8: ORTADOĞU'YA TEORİK BAKIŞ**Panel Başkanı: Ayşenur HAZAR (Arş. Gör., Ortadoğu Enstitüsü Sakarya Üniversitesi)**

- **Ali BALCI (Prof. Dr., Ortadoğu Enstitüsü Sakarya Üniversitesi) ve Ayşenur HAZAR (Arş. Gör., Ortadoğu Enstitüsü Sakarya Üniversitesi), Türkiye'nin Erken Soğuk Savaş Dönemi BMGK Performansı ve Ortadoğu Politikasını Anlamlandırmak**

Türkiye, erken Soğuk Savaş döneminde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde bir sonraki geçici üyelik statüsünü 2008'de elde ettiği düşünüldüğünde istisnai olabilecek bir sıklıkta beş yıl (1951-1952, 1954-1955 ve 1961) geçici üye olarak görev almış ve 201 oylamaya katılmıştır. Bu 201 oylamanın 30'u Ortadoğu ile ilişkili olup çoğunluğu Filistin topraklarının işgali, İsrail-Arap ülkeleri arası sorunlar, Süveyş krizi, Fransa-Tunus gerilimi ve İngiltere-İran petrol krizi gibi kritik konulara dairdir. Devletlerin uluslararası örgütlerdeki oy davranışları dış politika eğilimleri ve devletlerarası ilişkileri açısından anlamlı olduğundan Türkiye'nin BMGK'daki oy davranışının detaylı analizi, Türkiye dış politikasındaki eğilimlerin yanı sıra erken Soğuk Savaş dönemi Ortadoğu politikası hakkında da fikir verecektir. Dolayısıyla bu çalışma "Neden Türkiye on yıl gibi kısa bir sürede üç kez geçici üye olarak seçilmiştir?" sorusundan hareketle Türkiye'nin geçici üyelik için geçirdiği üç seçim kampanyası başta olmak üzere BMGK'daki oy tercihleri, motivasyonları ve ittifak ilişkilerini inceleyerek öncelikle BMGK performansını ve Ortadoğu politikasını anlamlandırmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda çalışmanın bir diğer amacı erken soğuk savaş dönemi büyük-küçük güç ilişkileri ve BMGK'nın işleyişine dair bir açıklama geliştirmektir. Üç bölüm halinde detaylandırılan çalışma dizaynında ilk olarak Türkiye'nin istisnai sıklıktaki adaylığının arkasındaki motivasyonları anlamak için 1950, 1953 ve 1959 yıllarındaki kampanya süreçleri ile seçimler irdelenecek; devamında Türkiye'nin karşılaştırmalı olarak üç dönemdeki (1951-1952, 1954-1955 ve 1961) oy performansı aktarılacak ve son bölümde Ortadoğu konulu spesifik örnekler üzerinden Türkiye'nin oy davranışlarındaki motivasyonları, açıklamaları ve ittifak ilişkileri analiz edilecektir. Böylelikle Türkiye'nin erken soğuk savaş dönemi dış politika eğilimleri ve Ortadoğu politikasına dair yerleşik fikirler test edilecek olup büyük-küçük güç ilişkileri ve BMGK'nın işleyişine dair bir açıklama geliştirilecektir.

- **Fulya ÖZKAN (Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi), Orta Doğu Bölgesel Politikasındaki Modern Devlet Sisteminde Din Kavramının Yeri**

Orta Doğu'da son birkaç on yıldır yaşanan gelişmeleri tahlil ederken ağırlıklı olarak başvuru kavramlar din ya da mezhep savaşları olmuştur. Bu bağlamda özellikle Arap Baharı sonrasında yaşanan gelişmeler Avrupa tarihinde yaklaşık dört yüz yıl önce yaşanmış Otuz Yıl Savaşları'na benzetilerek gelişmelerin İslam dini içerisindeki iç hesaplaşma zemininde analiz edilmesi, sürecin özellikle ilk yıllarında ağırlıklı olarak tercih edilen bakış açısı olmuştur. Bunun yerine bu makalenin ağırlıklı olarak üzerinde duracağı konu, bölgedeki gelişmeleri sadece din savaşları üzerinden değerlendirmenin ne kadar doğru olacağını sorgulamaktır. Din merkezli bakış açısı yerine bu makalede Orta Doğu bölgesindeki devletlerin çok büyük oranda jeopolitik çıkarları gereği karar verdiği ve bu bağlamda dış politikasını şekillendirirken gerekirse din olgusuna araçsal bağlamda başvurduğu sonucuna varılacaktır. Bu nedenle makalede ilk olarak

bölgenin jeopolitik tahlili yapılarak ardından bu bağlama din savaşlarının nasıl oturtulduğu üzerinde durulacaktır. Bu çerçevede ilk olarak bölgedeki ulus-devletlerin sürekliliği üzerinde durularak ardından bu ulus-devletler içerisindeki dini grupların kendi içlerindeki ayrışmasına odaklanılacaktır. Dolayısıyla Orta Doğu'daki güncel gelişmelerin sadece mezhep savaşları ve çatışması çerçevesinde ele alınmasının ne kadar yeterli olduğu sorgulanacaktır. Bu bağlamda İran, Irak ve Lübnan gibi ülkelerden örnekler sunulacaktır. İkinci olarak ise sadece dini grupların kendi içerisindeki ayrışma ve çoğulcu yapı değil aynı zamanda dini kimlik ile ön plana çıkan gruplar ile seküler denilebilecek yapılar arasındaki çıkar temelli iş birliği ve iktidar ilişkisi, bölgesel politikada ön plana çıkan aktörler arasındaki rekabet de göz önünde bulundurularak değerlendirilecektir. Bu noktada Suriye ve Mısır gibi ülkelerden örnekler sunulacaktır.

- **Oytun DOĞAN (Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi), Bilgi İktidar İlişkisi Bağlamında Ortadoğu Müzeciliğinin İnşası**

Müze sahip olma ve sergileme düşüncesinin tecessüm ettiği bir kurumdur. Müzenin inşası bireyin sahip olma düşüncesi ile birlikte incelendiğinde bazı araştırmacılar müze fikrinin temelini mezarlarında kişisel eşyaları ile gömülere kadar götürmektedir. Fakat modern bir kurum olarak müzenin inşası Rönesans ile beraber gelişen bir düşünce olduğu belirtilmelidir. Bu dönemde kilise ve sonrasında bireyler sahip oldukları gücü gösterme amacıyla bu inşaya eğilmişlerdir. Kilise sanat eserlerini sergileme ile okuma yazma bilmeyen bireylere dinsel motiflerin ağırlıklı olduğu eserler ile ulaşmaya çalışmıştır. Krallar veya aristokratlar ise güçlerini dünyanın ulaşamayacak kadar uzak olan coğrafyalarından gelen eserler veya antik bilgi ile inşa edilen eserler sahip olunması ile oluşturulmuştur. İktidar kavramı bireylerin topluluk oluşturması ile başlayan bir güç ilişkisini tarif etmektedir. Ailede baba veya anneye, devlette başkana kadar uzanan irili ufaklı birçok yapıda gözlenmektedir. İktidarın toplumun tüm alanları üzerinde bir hakikat rejimi kurması kendi hakikati için vazgeçilmez olmuştur. Örnek olarak şehirlerin planlanmasından mimari inşalara bu çerçevede yaklaşmıştır. İlk topluluk yerleşimlerinden akropollerde iktidar sahipleri özellikle dış çevreden gelecek başka iktidar baskılarından korunarak kendine bir mekan oluşturmuştur. Zaman içinde güçlü surlar ve şehirleşme pratikleri ile mimari iktidarın gücü artmıştır. Özellikle mikro iktidara tahakkümünün giderek önem kazandığı 18. Yüzyıl ile birlikte konut yapılarının iç mekan düzenlenmesi belirli standartlar etrafında gerçekleştirilmiştir. Sanayi devrimi ile şehirlere doğru yaşanan nüfus akını lego benzeri evler ile çözülmeye çalışılmıştır. Aile için oluşturulan bu mikro düzenleme daha makro boyutlarda (okul, hastane, hapishane ve müze gibi) benzer çerçevede bir iktidar ilişkisi diyagramını oluşturmuştur. Hakikatinin belirlenmesi iktidar hegemonyası ile yerleşmesine kolonyal dönemlerde kolonyal güç sahiplerinin ilhak ettikleri mekânların hâkimiyetini almak için ürettikleri bilgi iktidarından gözlenmektedir. On dokuzuncu yüzyılın kolonyal idaresi mekânsal kurguyu bu bağlamda oluşturulmuştur. Yeni coğrafi mekânlarda inşa edilen mikro uzamlar iktidar sahiplerinin taşıdıkları ideoloji ile bağlantılı olarak kurgulanmıştır. Bu inşa faaliyetlerine kütüphane, müze, botanik bahçeleri gibi mekanlar oluşturulması üzerinden örnek verilebilir. Bu aktarımın gerçekleşmesinde başlangıç noktalarının inşası kaçınılmaz derecede önemlidir. Tarih yazını bu bağlamda iktidarın hakikatini oluşturulmuştur. Örneğin Avrupalı 18. ve 19. yy. iktidar söylemi bir bilgi dalının tarihini yapan her entelektüelin Antik Yunan'dan başlaması gerekliliği

hakikatini inşa etmiştir. Arkeoloji bu bağlamda sömürge ya da metropol kurumları tarafından iktidarın hakimiyetini edebi ve kaçınılmaz olduğunu da göstermiştir. Keşiflerin sahibi olan emperyalist devletler bilginleri tarafından yapılmış olan keşifler sayesinde ortaya çıkarılan geçmişin meşru varisleri konumuna girmişlerdir. Ortadoğu bağlamında müzeler büyük ölçüde Avrupalılar tarafından kurulmuş ve müze yöneticileri başlangıçta Avrupalı bilim insanlarından oluşmuştur. Bölgede yapılan arkeolojik araştırmalar müze fikrinin bölge içinde yerleşmesi için başlangıç noktası olmuştur. Bu dönemde Batılı hükümetler tarafından desteklenen arkeolojik kazılar ve fethedilen ülkelerden gelen eserler sayesinde Louvre ve British Müzesi gibi kolonyal güç gösterilerinin yaşandığı müzelerin açılması sağlanmıştır. Bu açıdan arkeoloji bilimi modern ulusların “sözde” atalarının tarihte oynadığı belirleyici rolü vurgulama amacı ile kullanılmıştır. “Kolonyalist” arkeoloji, Avrupalıların on altıncı yüzyıldan itibaren yerleştiği topraklara özgü bir gelenek olduğu ve yerinden edilen halkların tarihteki rolünü küçümseme eğiliminde olduğu gözlenmektedir. “Emperyalist” arkeoloji askeri ya da ekonomik bir süper gücün himayesi altında milliyetçi damar üzerinden ilerlemesini sürdürmüştür. Avrupa devletleri başlangıçta kendilerine komşu ülkelerin maddi kültür varlıklarını toplayarak bu gücü göstermekteyken sonrasında bu yöntem tüm dünyadaki maddi kültür eserlerine sahip olma arzusuna dönüşmüştür. Müzeler bu süreçte kurucusu tarafından oluşturulan bir hatırlatma mekanı olmuş ve inşa yaratıcısı tarafından kullanılmıştır. Bundan mütevellit müzeler içinde yer alan materyaller ile hatırlamanın binlerce sene önceye gitmesi ile hatırlatma ve unutturma olgusunu bir arada taşımıştır. Gösteren müzedeki eserler olurken gösterilen bu eserlerin dayandığı tarihi hikâyeler olmuştur. Bu hikâyeler kolonileştirilen halkın beleklerinde koloni güçlerine baş eğme ve koloni gücünün geldiği devlete rıza gösterme bağlamında ilerlemiştir. Fakat inşa edilen hikâye yazımı sadece kolonileştirilen halka yönelik değil ayrıca koloninin geldiği ana vatandaki vatandaşlara da yönelik olmuştur. Bu açıdan on dokuzuncu yüzyıl endüstri kapitalizmi uzak kıtlara yayılmış gücünü müzeler ve dünya sergileri ile göstermiştir. İşte bu arka plan ışığında müzelerin arkeoloji ile Ortadoğu coğrafyasında kurgulanışı bilgi iktidarının inşası bağlamında incelenecektir.

19.00 – 20.40

Panel 9: KÖRFEZ BÖLGESİNDE YÜKSELEN AKTÖRLER

Panel Başkanı: Zafer AKBAŞ (Prof. Dr., Düzce Üniversitesi)

- **Esra ÇAVUŞOĞLU (Dr. Öğr. Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi),**
Filistin- İsrail Politikası Özelinde Kuveyt’in Özgün Dış Politika Yaklaşımı

Arap Baharı sonrası süreçte bölgede hızla değişen jeopolitik dinamikler Körfez ülkelerini Ortadoğu siyasetinin merkezine taşıırken diğer taraftan Arap Körfez ülkeleri arasında ortaya çıkan siyasi ayrışma sonucu Ortadoğu genelinde bölgesel bir kriz yaşanmaktadır. Bu çerçevede Körfez ülkelerini statüko yanlısı aktörler ve bağımsız politika güden aktörler olarak iki ana blokta konumlandırmak mümkündür. Buna göre, Sudi Arabistan Krallığı, Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn’den oluşan blok statükoyu temsil ederken, Katar, Umman ve Kuveyt’in bağımsız bir çizgi takip eden ülkeler bloğunu temsil etmekte olduğu görülmektedir. Bununla

birlikte statüko bloğu ülkelerinin dış politika yaklaşımları büyük ölçüde bir mutabakat sergilerken, bağımsızlar bloğu ülkelerinin dış politika yaklaşımlarında benzerlikler olmakla birlikte önemli farklılıklarda ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, Kuveyt'in dış politika yaklaşımları bölgesel düzeyde bir özgünlük arz etmektedir. Kuveyt'in kendine özgü dış politikası tarihsel devamlılık çerçevesinde ele alındığında önemli bir tutarlılık ortaya koymaktadır. Bu noktada, özellikle Kuveyt'in Filistin meselesine ve İsrail'e karşı takip ettiği dış politikası Kuveyt politikalarının özgünlüğü çerçevesinde önemli bir örnek teşkil etmektedir. Bu çalışmada Kuveyt'in diğer Körfez ülkelerinden farklılaşan özgün dış politika yaklaşımlarının ana hatları ortaya konacak ve Kuveyt'in "Filistin davası ve İsrail" politikası tarihsel, sosyal, siyasi ve ekonomik faktörler çerçevesinde analiz edilecektir. Bu analiz çerçevesinde, Arap ayaklanmaları öncesi dönem Kuveyt politikası Arap-İsrail meselesi çerçevesinde ele alınacak ve Arap ayaklanmaları sonrası süreçte değişen bölgesel dinamikler çerçevesinde Kuveyt'in bu çalışmada Filistin davası ve İsrail meselesi olarak tanımlanan alandaki politikalarında değişen ve değişmeyen unsurlar mukayeseli bir yaklaşımla incelenecektir.

- **Zafer AKBAŞ (Prof. Dr., Düzce Üniversitesi) ve Nida AYDIN (Yüksek Lisans Öğrencisi, Düzce Üniversitesi), Birleşik Arap Emirlikleri'nin Yayılmacı Dış Politika Retoriğinin Ontolojik Kökenleri ve Bölgesel Güç Dengesi**

2011'den itibaren, bölgesel aktör olma hedefiyle hareket eden Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), bu bağlamda saldırgan ve yayılmacı bir dış politika izlemeye başlamıştır. Askeri üsler ve limanlar elde etme, doğal kaynaklarını çeşitlendirme, uluslararası bankacılık faaliyetlerini artırma, stratejik ortakları olan bölgesel ve bölge dışı aktörlerle işbirliğine girerek jeopolitik etkinlik alanını genişletme stratejisi izlemektedir. Bir taraftan İsrail ile anlaşma imzalayarak Batı ile işbirliğini perçinleyen, diğer taraftan Müslüman Kardeşler Örgütünü terör örgütleri listesine alarak Arap Devrimleri gibi bölgesel hareketleri kontrol etme yolunu seçen Abu Dabi yönetimi; Katar ve Türkiye gibi ülkelerle de açıkça çatışma politikası izleyebilmektedir. Diğer yandan, vatandaşı yerli Arap nüfusunun yüzde yirmiyi bile bulmaması, siyasi parti yapılanmasına bile izin vermeyen monarşik yapısı, Arap devrimlerinin bölgesel etkisi, İran, Türkiye ve Katar gibi çıkar çatışması yaşadığı bölgesel rakiplerinin varlığı, petrole dayalı ekonomisini tam olarak dönüştürememiş olması, sosyal yapıdaki kırılma noktaları ülkeyi varoluş mücadelesine itmiştir. Bu etmenlere yeni emperyal anlayışa uyum sağlamış Muhammed Bin Zayed liderliğinin eklemlenmesi ile saldırgan müdahaleci bir dış politika anlayışına geçildiği görülmektedir. Çalışmada BAE'nin 2011 sonrası, sosyo ekonomik, politik ve askeri arayışlarla dış politikada dönüşüme gittiği; bu anlayışın bir uzantısı olarak Katar, İran ve Türkiye gibi aktörlere karşı saldırgan bir tutum içerisinde olduğu; Mısır, Suudi Arabistan ve İsrail gibi bölgesel aktörler, ABD ve İngiltere gibi Batılı aktörlerle çok boyutlu işbirliğine giriştiği, bütün bunların sonucunda bölgesel olarak etkili olmaya başlayan bir aktöre dönüşmeye başladığı savunulmaktadır. Bu bağlamda askeri operasyonlar, askeri üsler, özellikle deniz ticaretinde kullanmak üzere limanları elde etmeye yönelik bir dizi proaktif politika izlediği, bunların da bölgesel güç denkleminde etki ettiği ve çıkar çatışmalarını artırarak çatışmaları beslediği, anılan ülkeleri yanına almak suretiyle yeni bir Ortadoğu düzeni ve güç sistemi kurmak istediği sonucuna ulaşılmıştır.

- **Muhammed Ahmet RÜŞEN (Arş. Gör., Çankırı Karatekin Üniversitesi)**, Küçük Devlet Kavramını Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin Dış Politikası Bağlamında Yeniden Düşünmek

İkinci Dünya Savaşı sonrası uluslararası ilişkiler disiplininde yer almaya başlayan küçük devlet kavramı, günümüze kadarki süreçte çokça tartışılrsa da üzerinde uzlaşa sağlanamamıştır. Aslına bakılırsa literatürde çoğu araştırmacının hemfikir olduğu konu, büyük güçlerin kim olduğu, bu devletlerin özellikleri ve geriye kalanlarla farkları iken, münakaşa yaratan kısım, diğer devletlerarasındaki sınırları belirlemektir. Literatüre bakıldığında küçük devletleri keyfi kriterlere göre nitel, nicel ve algılama yönünden kategorize eden çalışmaların yanı sıra birçok hatalı değerlendirmeye yol açan karşılaştırmalı analizler de yapılmaktadır. Bu yüzden kavramın temel sorunu, Birleşmiş Milletler üyesi ülkelerin ezici çoğunluğunu ihtiva eden küçük devletlerin, literatürde genel olarak küresel veya bölgesel herhangi bir iddiası ve politikası olmayan, ittifak davranışlarında strateji üretemeyen 'zayıf güçler' olarak tanımlanıp sadece nicel özellikler bakımından ayrımlar yapılmasıdır. Halbuki örneğin, ampirik olarak hemen hemen eşit ve küçük olan Katar ile Bahreyn'i aynı kategoriye sokmak, kavramsal karmaşaya neden olacaktır. Diğer taraftan nicel özellikler ışığında güç faktörünü de kullanan araştırmacılar, sadece dış politika analizi yapmakla yetinip kavramın gelişimine katkı sunmamaktadır. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı, David Vital'ın kimi küçük devletler (İsrail ve Kuzey Vietnam) için sunduğu "koşullu (contingent) durum" önermesinin 'istisnai' niteliğini ortadan kaldırarak, Katar'ın ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) özellikle son 10 yıldaki bölgesel dış politikası bağlamında yeni bir kategori oluşturarak küçük devletleri kendi içlerinde tasnif etmektir. Böylece büyük güçlerin dış politika davranışlarını açıklayan kavramlar aracılığıyla küçük devletlerin dış politika davranışlarını anlamaya çalışmanın önüne geçilecek ve kavramın gelişimine katkı sağlanacaktır. Çalışmanın yöntemi ise, Katar ve BAE özelinde, herhangi bir küçük devletin bölge politikalarındaki etkinliğini ve kapasitesini analiz etmektir.

- **Merve ŞAHİN (Doktora Adayı, İstanbul Medeniyet Üniversitesi)**, Birleşik Arap Emirlikleri'nin Dış Politikasında Devlet Dışı Aktörlerin Yeri: Güney Geçiş Konseyi Örneği

20.yüzyılın sonlarıyla birlikte geleneksel savaşların aksine meşru hükümet ile en az bir veya iki isyancı grubun silahlı çatışma içine girdiği iç savaşların sayısında yukarı yönlü bir artış görülmektedir. Üçüncü taraflar ise iç savaşlardan doğacak fırsatları değerlendirme, savaşın ve istikrarsızlığın kendi ülkesine bulaşma riskini azaltma ve var olabilecek tehdidin ortadan kaldırılması noktasında devletlerin iç politik durumunu da hesaba katarak bu ülkelere müdahale kararı almaktadırlar. Buna mukabil geleneksel aktörlerin yerini zamanla devlet dışı aktörler almaya başlamış ve devletlerin uluslararası alanda nüfuz elde etmesinin önemli araçları haline gelmişlerdir. Bu açıdan değerlendirildiğinde Körfez Bölgesi'nin yükselen devleti Birleşik Arap Emirlikleri de bu aktörleri kullanarak bölgedeki otonomisini genişletmekte ve oyun kurucu rol oynamaya çalışmaktadır. Özellikle 2011 Arap Baharı ile birlikte baskıcı rejimlerin devrilmesi gibi bölgede önemli fay hatlarının değişime uğradığı bir dönemde Birleşik Arap Emirlikleri gerek ulusal gerekse de uluslararası alanda herhangi bir statüko değişikliğine izin verilmeyeceğini bizzat oyun kurucu bir rol edinerek göstermiştir. Bu doğrultuda kapasite inşasını sürekli olarak artırma yoluna giden Birleşik Arap Emirlikleri, bölgede meydana gelen

iç karışıklıklarda bizatihi rol üstlenmeye başlamıştır. Nitekim 2015'te Yemen İç Savaşı'nda başkent Sanaa'yı ele geçirerek önemli bir güç elde eden İran destekli Husiler'e karşı Suudi Arabistan'ın başını çektiği "Kararlılık Fırtınası" operasyonunda meşru hükümeti destekleyen tarafta yer almıştır. İlerleyen süreçte ise Birleşik Arap Emirlikleri, Yemen'in güneyinde meşru hükümete karşı ayrılıkçıları temsil eden Güney Geçiş Konseyi'ni desteklemeyi tercih etmiştir. Ekonomik çıkarları doğrultusunda ise temel amacı Hürmüz Boğazı ile Süveyş Kanalı arasındaki petrol ve doğalgaz geçiş noktalarını kontrol altında tutmak olan Birleşik Arap Emirlikleri, Yemen'in güneyindeki Aden Körfezi ile Kızıldeniz'i birbirine bağlayan Bab'ül Mendep Boğazı ve çevresinin güvenliğini devlet dışı aktör olarak desteklediği Güney Geçiş Konseyi ile sağlamak istemektedir. Buradan hareketle bu çalışmada bölgedeki gücünü artırmak için devlet dışı aktörleri bir kaldıraç olarak kullanan Birleşik Arap Emirlikleri'nin, Güney Geçiş Konseyi ile kurduğu ilişkinin de bu yönde olduğu iddia edilmektedir.

- **Harun KÜÇÜKALADAĞLI, (Türkiye Maarif Vakfı Pakistan Temsilcisi)**

Pakistan'ın Ortadoğu Politikası: Riyad'dan Ankara'ya Eksen Kayması Mümkün mü?

Pakistan Ortadoğu politikasını 1960'lardan bu yana Suudi Arabistan merkezli olarak şekillendirse de özellikle İran ekseninde bir denge siyasetini sürekli muhafaza etmiştir. Bu süreçte Riyad askeri finansman, doğrudan ekonomik yardım, göçmen işçilerin istihdamı gibi araçlarla Pakistan ekonomisi için kurtarıcı etkisini devam ettirmektedir. Ancak İslamabad'ın Riyad'a koşulsuz bir bağımlılık izlenimi veren görüntüsünün aksine son yıllarda artan oranda bir çeşitlendirme çabası gözlenmektedir. Riyad'ın talebine rağmen Yemen'e asker göndermemesi, Türkiye ile yoğunlaşan siyasi ve stratejik ilişkileri, 2019'daki Kuala Lumpur Zirvesi'ne desteği, Keşmir sorunda Riyad'ın sessiz tavrına tepkisi gibi değişimler Pakistan'ın Ortadoğu politikasının gelecek yıllardaki seyrini göstermektedir. Bu çalışmada ise Pakistan'ın söz konusu çeşitlendirme çabası içerisinde Türkiye'nin konumu tartışılacaktır. Pakistan'ın ihtiyaç duyduğu siyasi desteğe Ankara'nın verdiği karşılığın, daha etkili ve sürekli kılacak ekonomik bir dayanak ile güçlendirilmesi kısa vadede mümkün görünmemektedir. Gerek iki ülke arasındaki ticaret hacminin tatmin edici düzeyde olmaması, gerekse Türkiye'nin Pakistan ekonomisinin ihtiyaç duyduğu yatırım gücünden uzak olması bunun nedenleri arasında sayılabilir. Öte yandan Suudi Arabistan Pakistan'la ilişkilerini, Ankara ve Tahran'la daha fazla yakınlaşmasını uzun vadede tehdit olarak algılayacağı stratejik bir iş birliğine dönüşme ihtimaline karşı korumak isteyecektir. Üstelik Pakistan ekonomisinin özellikle COVID-19 pandemisiyle daha da daralması Riyad'la ilişkilerde belirli bir istikrarı zorunlu kılmaktadır. Ancak Pakistan, çoktandır Ortadoğu politikasını farklı aktörle çeşitlendirerek ve çıkarlarını daha fazla önceleyerek Riyad ekseninden daha bağımsız hareket edebilen bir evreye girdi. Bundan sonra başta Ankara olmak üzere Ortadoğu'da daha aktif ilişkiler yürütecektir. Türkiye ise geçmişten yana devam eden siyasi ve duygusal desteğinin etkisini güçlendirebilmek ve sürdürülebilir kılmak için ekonomik ilişkilerini geliştirmek zorundadır. Pakistan ise uzun yıllardır başarıyla sürdürdüğü Ortadoğu'daki denge politikasına aktörleri çeşitlendirmekle birlikte Riyad'dan Ankara'ya doğru bir eksen kayması algısına fırsat vermeksizin ama dış politikada ve ekonomide daha güçlü olabilmek için devam edecektir. Riyad askeri finansman, doğrudan ekonomik yardım, göçmen işçilerin istihdamı gibi araçlarla Pakistan ekonomisi için kurtarıcı etkisini devam ettirmektedir.

20.45 – 21.30

KAPANIŞ / CLOSING REMARKS

- **Tuncay KARDAŞ (Prof. Dr., Ortadoğu Enstitüsü Müdürü / Director of the Middle East Institute)**
- **Yıldırım TURAN (Dr. Öğr. Üyesi, Ortadoğu Enstitüsü Müdür Yardımcısı/ Codirector of the Middle East Institute)**
- **İsmail EDİZ (Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi/Sakarya University)**
- **Ali BALCI (Prof. Dr., Ortadoğu Enstitüsü Müdür Yardımcısı/ Codirector of the Middle East Institute)**